

ରତ୍ନଦ୍ରୁପା ରମାବତୀ

ପ୍ରସନ୍ନକୁମାର ମିଶ୍ର

ରତ୍ନଦ୍ଵୀପର ମାଟି

ଶ୍ରୀ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ମିଶ୍ର (ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରୀ)

ବିଶ୍ଵଭାରତୀ, ଶାନ୍ତିନିକେତନ

୧୯୭୧

ରଚନା—ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ମିଶ୍ର (ହୋଗ୍ଲିହୋଗ୍ଲି)

ଗ୍ରାମ—ପିତେଇପୁର, ପୋ: କଣ୍ଟାପାରି

ଜି: ବାଲେଶ୍ଵର

ପ୍ରକାଶକ—‘ନୀଳଚକ୍ର’

କଟକୋରୀ ମୋହନ ଦାସ

ଯାଜପୁର, କଟକ

ଅମ୍ବୁପ୍ରକାଶ—୧୯୬୧

ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ୍ଟ ଶିଳ୍ପୀ—ଶ୍ରୀ କଟକୋରୀ ମୋହନ ଦାସ

ଅଲେକ ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀ—ଶ୍ରୀ ମୋହନ କୁମାର ପାଣିଗ୍ରାହୀ

ମୁଦ୍ରାକର—ଶ୍ରୀ ବାସୁଦେବ ସାମଲ

ଓଡ଼ିଶା ଆର୍ଟ ପ୍ରେସ, କଲିକତା—୧୨

ମୂଲ୍ୟ—ଟ ୨ କା

ଦୁଇଟଙ୍କା

ଏ ପଦ ପାଇବେ ଶ୍ରୀ ରମାନାଥ ଜେନା

ପଟାମୁଣ୍ଡା, କଟକ

ପ୍ରିୟ ରମାନାଥ ବାବୁ,

ଅଜିବ ଦିନଟି ଅନନ୍ଦମୟ । ଏ ଅନନ୍ଦରେ ଅପଣ ଭ୍ରମନେଇ ପାରି ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ଦୁଃଖ କରିବେ ନାହିଁ । କାରଣ, 'ଅପଣଙ୍କଠାରୁ ମୁଁ ଶୁଭ ଦୂରରେ ।

... ବନ୍ଧୁତା ଭୁଲିବାର ନୁହେଁ । ଏଥିରେ ଛଳନାର ଅବଶନ ଥାଏ । ବନ୍ଧୁତା ରକ୍ଷା ପାଇଁ କେବେ ହେଲେ ପ୍ରିୟତା କହିବା ଦରକାର ହୁଏ ନାହିଁ । ବୟସ, ପଦବୀ ଓ ସମ୍ମାନର ଶୀମାନ୍ତରେ ବନ୍ଧୁତାର ସ୍ପର୍ଶ-ଶକ୍ତି ଅବସ୍ଥିତ । ବନ୍ଧୁ ଦୟା ଦେଖାଏ ନାହିଁ, କ୍ଷମା ଅଣାକରେ ନାହିଁ ସମ୍ମାନ ଦାବୀ କରେ ନାହିଁ—ଜିବର ଦ୍ରବି ଖାଏ, ଜୋର କରୁ ଝୁଆଏ । ଅପଣଙ୍କର ବନ୍ଧୁତା ମୋ ହୃଦୟରେ ଅଜସ୍ର ଲବଣ୍ୟର ସ୍ଥଳ-ପଦ୍ମ ପୃଷ୍ଠାରେ ।

ମୁଁ ଅପଣଙ୍କ ପରି ଜଣେ ମାଳାକାର । ପୁଲ ତୋଳି ଗୁନ୍ଥିବି । ତହିଁରୁ କେତେକ ପୃଥିବୀରେ, ଅଉ କେତେକ ନନ୍ଦନ କାନନରେ ଫୁଟିଥିଲା ।

ପୃଥିବୀକୁ ଆପିବାର ବହୁଦିନ ଶିତିଗଲଣି । କୋଉଏ ଟପି ଏକୋଇଶି ଟପିବା ଉପରେ । ମୋର ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗେ ପ୍ରତି ଲେମ୍ବୁପେ

ଯୌବନର ଗୁହାଣୀ, ତାରୁଣ୍ୟର ତାମ୍ରତେଜ । ହୃଦୟ ଏପାଏଁ ବିଶ୍ୱକାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ
ହାତରେ କିଛି ଦେଲେ ଦେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । କଣ କରୁଛି ମୁଁ
ବିଶ୍ୱର ମଙ୍ଗଳପାଇଁ ? ଅଳ୍ପ ଅସୁସ୍ଥ କରି ମୁଁ କର୍ମ ଭୁଲି ଯାଉଛି । ଦୁନିଆ
ମୋତେ ଶାନ୍ତି ଦେଉ । କାନ ମୋଡ଼ି କର୍ମ ଅଦାୟ କରୁ । ନ
ହେଲେ ମୁଁ ଭଗବାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଚୋରୀ ହୋଇ ରହିଯିବି ଯେ ?
କାହିଁପଦା କଲେଜରେ ଅଧ୍ୟୟନ ବେଳେ ଅପଣ ମୋତେ ବହୁ
କର୍ମପ୍ରେରଣା ଦେଇ ଥିଲେ । ଏଣିକି ଦେବାକୁ ଭୁଲିବେ ନାହିଁ ।

ଜୀବନର ଗୋପନ କାହାଣୀ ଅପଣକୁ ଶୁଣାଇ ନାହିଁ । ଚିତ୍ର
ଚଠିରେ ତାହା ଲେଖିବା ବି ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ମୋର କବିତା ଅପଣଙ୍କ
ହାତରେ ଦେଲି । ସେମାନେ ଅପଣଙ୍କୁ ରାତି ରାତି ଉଚ୍ଚାସରେ ରହି ଗପ
କହିବେ । ସେମାନେ ଗପ କହିଲେ ବେଳେ ଅପଣ ଶୋଇ ନ ପଡ଼ିଲେ
ହେଲି ।

ଭାବ ଅନାବୃତ୍ତା । ସତ୍ୟ ତାର ଗୁହାଣୀ । ସୁନ୍ଦର ତାର ରୂପ ।
ମହ ମହ ତାର ବାସ । ସେ ବସନ୍ତର ସୁଲୁ ସୁଲୁଆ ବାଆ ପରି ଅସେ,
ଝରକାର ପର୍ଦା ଉଡାଇ ଘରେ ପଶେ । କାନରେ କୁଡୁ କୁଡୁ କରି ଡାକେ
ଉଠ, ଉଠ.....ମୁଁ ଆସିଛି । ମୋ ପ୍ରତି ତାର ଭାବ ଶୁଣା, ସରଗ ।
କହି ପାରିବେ କାହିଁକି ?.....ସଞ୍ଜ, ସକାଳ ରାତି ଦିନ କିଛି
ସେ ମାନେ ନାହିଁ । ଜହ୍ନେଫୁଲର ଜୀବନଧର ସେ ଆସିଥାଏ, ...ଏଣୁ
ଫେରିଯାଏ । ସବୁ ଦିନ ପାଇଁ ଧରି ରଖି ହୁଏ ନାହିଁ । ଏଇ କବିତା
ଗୁଡ଼ିକ ସେଇ ଭାବ-ପ୍ରତିମାର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଫଟୋ । ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତ
ଗୁଡ଼ିକ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ।

ଯେଉଁ ଶିଳ୍ପର ଭିତର ଅଳ୍ପ ସମ୍ପର୍କର ସମାଧାନ କରି ପାରିବ,
ଗୋଟିଏ ଜାତି ଗଠନ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶା କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହା
ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଛି । ବଙ୍ଗାୟ ମାନଙ୍କ ଓଡ଼ିଆ ଲେଖ ଅନୁମଣିରୁ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ
ପ୍ରାଣିଭୂତ, ରାଜ୍ୟାତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୃତ ଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ ପୁରୁ ରଚିତ ସାହିତ୍ୟ ଓ
ତତ୍ତ୍ୱକାଳିନ ସାହିତ୍ୟିକ ମନେ କଞ୍ଚିଉଛନ୍ତି । ଖୋର୍ଦ୍ଧା ର ଶହ ଶହ
ପାଇକ, ବାବବାଟୀର ଉଗ୍ରାବଶେଷ ତାହା କରିପାରି ନ ଥାନ୍ତି । ଏ
ଜାତି ଅଳ୍ପ ବଞ୍ଚିଛି ବେକଲ ସ୍ଥାପକ୍ୟକଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଯୋଗୁ । ଏ

ଦେଶରେ ଅଦୃଶ୍ୟ ସାହିତ୍ୟକୁ ଲେଖା । ଆପଣ କଲମ କୋର କରି ପରନ୍ତୁ । ଓଡ଼ିଶା ଆପଣଙ୍କୁ ଦର୍ଶାଇ କରେ ।

ଓଡ଼ିଶା ଦେବତାର ଦେଶ ; କହୁଧର୍ମର ସମନ୍ବୟ ସେହି । ସେ ଦେଶରେ ଜନ୍ମ ଲଭି କରି ମୋର ଆତ୍ମା ପବନ ହୋଇଛି । ମୁଁ କ୍ଷମତା ଚାହେଁ ନା, ଧନ ଚାହେଁ ନା, ମାନ ସମ୍ମାନ ଚାହେଁ ନା । କାରଣ ମୁଁ କ୍ଷମତାଶାଳୀ, ଧନୀ, ସମ୍ମାନାସ୍ପଦ । ପୃଥିବୀ ପ୍ରମୋଦ ଗୋଡ଼ରେ ଅଟେଇ ଦେଲେ ଦୁଃଖିତ ହେବି ନାହିଁ, ଯଦି ଓ ମୁଁ ଶାଳଗ୍ରାମ ନୁହେଁ । ମୁଁ କେବଳ ଚାହେଁ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରତି ଆବଶ୍ୟକ କରି ବିଶ୍ୱବାସୀ ଭଲ୍ ନ କରିବୁ । କୈଶିକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ୱୀକୃତି ହେଉ ।

ଆଜି ଓଡ଼ିଆ ମାନବର ଆତ୍ମ ହେୟୁଜାନ ବୁଦ୍ଧି ପାଇଛି । ସେଥି ପାଇଁ ସେମାନେ ଆଜିତ ପ୍ରେମୀ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ହେବାର ବି କଥା । ଅଜ୍ଞାନକୁ ଭଲପାଇ ବର୍ତ୍ତମାନର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ଘୃଣା କରିବା ମଣିଷର ସାଧାରଣ ଦୁର୍ବଳତା । ଓଡ଼ିଶା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା କୋପ ହୁଏ ବେଶୀ । କାରଣ ଅଜ୍ଞତ ଭଜୁଳମୟ । କୋଣାର୍କ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପୁରୀ ଶାରଳା, ଭଞ୍ଜ, କଳଦେବଙ୍କୁ କିଏ ଭୁଲି ପାରେ ? କିନ୍ତୁ ଅଜ୍ଞତର ମାୟାସୁଷ୍ଟ ଭିତରେ ବୁଦ୍ଧିରହି ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଭୁଲିଯିବା ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତାର ପରିଚୟ ନୁହେଁ । ମୁଁ “ନବଜୀବନ” * କବିତାରେ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାଣରେ ନୂତନ ଚମକ ଦେବାର ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲି । ଓଡ଼ିଆ ମାନେ କର୍ମଠ ହେଲେ, ସାଧନାମୟ ଜୀବନ ଯାପନ କଲେ ବିଶ୍ୱରେ ଭିତସ୍ଥ ସମ୍ମାନ ପାଇବେ । ମୁଁ ଦୁଃଖ ଜଞ୍ଜାଳକୁ ଗ୍ରାସ କରି ନବଜୀବନରେ ଅନନ୍ଦ ପରିବେଷଣ କରିଥିଲି । ତାହାର ସ୍ୱାଧୀନ ଅମୃତ ପରି । ଜାଣି ନାହିଁ, କେତେଜଣଙ୍କୁ ତାହା ପ୍ରେରଣା ଦେଇଛି ।

ମୁଁ ଓଡ଼ିଶାରୁ ବହୁ ଦୂରରେ । କିନ୍ତୁ ଶାନ୍ତିନିକେତନର ଆମ୍ବକୂଞ୍ଜରେ, ବକ୍ସଳକୀୟରେ ମୁଁ ଓଡ଼ିଆ ପଞ୍ଜୀର ରହି ଦେଖେ । ଓଡ଼ିଶା ମୋର ଅନ୍ତରେ ଅନ୍ତରେ । ମୁଁ ଭଜୁଳର ଚୂନ୍ଦାକୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ, ବଙ୍ଗ ଦେଶର ଶିଖାକୁ ନୁହେଁ ।

* ଭକ୍ତ ଶିଶୁନାରାୟଣ ମୋର ଗୋଟିଏ କବିତା “ନବଜୀବନ” ଷର୍ପ ବର୍ଷ ଅଷ୍ଟମ ସଂଖ୍ୟା, (ନଭେମ୍ବର ୧୯୫୯)ରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା ।

ମୁଁ ଗଦ୍ୟରେ ଲେଖିବି ବୋଲି ଜିଦ୍ ଧରି ବସିନାଲ ।
ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟବିଳ ଭାବରେ କବିତା ଯେଉଁ ରୂପରେ ପ୍ରାଣରେ ସ୍ପନ୍ଦନ ସୃଷ୍ଟି
କରିବି—ମୁଁ ସେଇଭଳି ଥୋଇବି । ତାହା କେତେବେଳେ ଗଦ୍ୟମୟୀ,
କେତେବେଳେ କା ଛନ୍ଦମୟୀ ।

ନାରୀ ସଜ୍ଜିତ ହେଲେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ । ହାତରେ ଖଡ୍ଗ, ଗୋଡ଼ରେ
ବାଜିଥ, ନାକରେ ନଥ ପିନ୍ଧି ଓଡ଼ିଶା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ରୂପବତୀ । କବିତା ନାରୀ
ସଦୃଶ ଅଳଙ୍କାର ପିନ୍ଧି ରମା । ନୂତନ ସୁଗୋଚିତ ଅଳଙ୍କାରରେ ସଜାଇ
ମୁଁ କବିତା ଗୁଡ଼ିକ ସୁଷମ କରିବାରେ ଚେଷ୍ଟା କରିବି । ଅପଣି ତାହା
ଅନୁରକ କରିପାରିବେ ।

ଶ୍ରୀକ୍ଷୁପର ବିଂଶଶତାବ୍ଦୀ ରେ ମୋର ଜନ୍ମ । ପୃଥିବୀର ଜନ୍ମ
ଅଜର ପ୍ରାୟ ଦୁଇ କୋଟି ବର୍ଷ ତଳେ ହୋଇ ଥିଲା । ଦୁଇକୋଟି ବର୍ଷ
କପୁଷ୍ପା ପୃଥିବୀ ଆଜି ନୂଆ କାବ୍ୟ ଶୁଣିବ । ଆଗରୁ ସେ ବାଲ୍ୟକା,
ବ୍ୟାଧି, ଭଞ୍ଜ, ରବୀନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ମୁହଁରୁ କିଛି କିଛି ଶୁଣିଛି । ଆଜି ମୁଁ କହୁବି
— ନିଶ୍ଚୟ ନୂଆ ଲଗିବ । ଗୁଲ୍ ଗୁଲ୍ ଅଟିକି ପୁଅର ଦଣ୍ଡେଟି କଥା
ଶୁଣିବାକୁ କାହାକୁ ଭଲ ନ ଲାଗେ ?

Art is never only for Art's sake; ଲେଖ ଦ୍ବିତ ଅର୍ଥେ
କଳା, ଓ ସାହିତ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି । ସଭ୍ୟତାର ବିକାଶମୂଳରେ ସାହିତ୍ୟର ଏଇ
ଜନମଙ୍ଗଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମୂଳକ ପ୍ରବାହ ବିଦ୍ୟମାନ । ଏହା ଅସ୍ବାକାର କରି
ହେବ ନାହିଁ ।

ଅନେକେ ପଚାରନ୍ତି — ମୁଁ କବିତା କାହିଁକି ଲେଖେ । ମୁଁ
ସେମାନଙ୍କୁ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଭିତ୍ତିର ଦେଇ ପାରେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମୋର ସୃଷ୍ଟି
ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ — ବିଦ୍ବାନ ନୁହେଁ । ଏହା କଳାର ଅପପୋଷଣ ନକରି ସଭ୍ୟତାର
ପରିପୋଷଣ କରିବା ଦିଗରେ ସମର୍ଥ ହେଲେ ମୁଁ ଅନନ୍ତ ହେବି ।

ଡିସେମ୍ବର, ୧୫
୧୯୭୧

}

ଭଦ୍ର
ସ୍ନେହର କବୁ
ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ମିଶ୍ର
ଶାନ୍ତିନିକେତନ

ମନେରଖିବ—

କବିତା ଲେଖିବା ପାଇଁ ବହୁମାନଙ୍କର ଉତ୍ସାହ ଦରକାର । ମୋର ବହୁବନ୍ଧୁ, ଗୁରୁଜନ ମୋତେ ଉତ୍ସାହିତ କରିଛନ୍ତି । ସାଜପୁର ଉଚ୍ଚ ଇଂରାଜି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପଢ଼ିଲା ବେଳେ ମାନନୀୟ ଶିକ୍ଷକ ଶିଳ୍ପୀ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ନାୟକ, ସହପାଠି ଶ୍ରୀ ଅଭୁଲ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର, ଶ୍ରୀ ପଦ୍ମନାଭ କର, ଶ୍ରୀ ନୃସିଂହ ଚରଣ ମହାନ୍ତି, ଶ୍ରୀ ଅଶୋକ କୁମାର ଦାସ, ଶ୍ରୀ ବିଭୂତି ଭୂଷଣ ମହାନ୍ତି; କାଳିକା ଫକର ମୋହନ କଲେଜରେ ପଢ଼ିଲା ବେଳେ ବନ୍ଧୁ ସହପାଠି ଶ୍ରୀ କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର ଶ୍ରୀ ନନ୍ଦ କିଶୋର ଦାସ, ଶ୍ରୀ ଅକସର ବେଉରଥ, ଶ୍ରୀ ଦୁର୍ଗା ଚରଣ ମହାନ୍ତି, ଟିକିତ୍ତ୍ୱ ବରଣ ଗଉଳ, ଶ୍ରୀ ସୀତାନାଥ ପାଣି ଗ୍ରାହା, ଶ୍ରୀ ପ୍ରତାପ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ; କାରିପଦାରେ ପଢ଼ିଲା ବେଳେ ବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀ ସୁଧୀର କୁମାର ସମରେନ୍ଦ୍ର ନାୟକ, ଶ୍ରୀ ଦେବାର୍ଜନ ଶାହା, ଶ୍ରୀ ରବିନ୍ଦ୍ରନାଥ ମହାନ୍ତି, ଶ୍ରୀ ଜ୍ଞାନରଞ୍ଜନ ଦାସ ଓ କବିବ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ ରମାନାଥ ଜେନା କମଳ ନିର୍ମାୟା କର୍ମପ୍ରବେଶୀ ଦେଉଛନ୍ତି । ମାୟୁଲିପଟମ୍ବରେ ଇଞ୍ଜି ନିଅର୍ ପଢ଼ିଲାବେଳର ସାଥୀ ଶ୍ରୀନଗେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ସ୍ୱାଇଁ, ଶ୍ରୀଆନନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ରଥଙ୍କର ହସ ହସ ମୁଖ ଆଜିବି ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚି ଉଠେ । ବିଶ୍ୱଭାରତୀ, ଶାନ୍ତିନିକେତନ କଥା ନ କହିବା ଭଲ । ବିଶ୍ୱଭାରତୀ ଓଷ୍ଠଥ ସ ହୃଦ୍ୟ ପରଷଦ ମୋତେ ରୁଚିବନ୍ତୁ ଓ ମାଞ୍ଜିତ କରିବ । ମୋର ମାନନୀୟ ଆଧ୍ୟାପକ ଡଃ କୁଞ୍ଜ ବିହାରୀ ଦାଶ, ଡଃ ଦେବା ପ୍ରସନ୍ନ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡଃ ନରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ମିଶ୍ର, ଶ୍ରୀ ବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଗ୍ରୂପୀ, ଶ୍ରୀରାଘବାନନ୍ଦ ନାୟକ, ଶ୍ରୀ ଭକ୍ତକାନ୍ତୀ ଶ୍ରୀ ଭକ୍ତଗ୍ରାହ ମିଶ୍ର ଶ୍ରୀମତୀବେଲ ଶଶୀ ରୁଦ୍ର, ଶ୍ରୀ ପ୍ରଭାକର ପ୍ରଧାନ, ଶ୍ରୀ ଅଭିନବ ଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ, ଶ୍ରୀଗଗନେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଦାଶ, ଶ୍ରୀ ଉଦୟ ନାୟକ ଶିଳ୍ପୀ ଜେନା, ଶ୍ରୀ କମଳା କାନ୍ତ ଲେଙ୍କା, ଶ୍ରୀ ଇନ୍ଦ୍ରମଣି ପ୍ରଧାନ (ଦାକ୍ଷିଣୀ), ଶ୍ରୀ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ନାଥ ଗାନ୍ଧୀ, ଶ୍ରୀମତୀ କମଳା ସାହୁ, ଶ୍ରୀ ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ସିଂହ, ଶଶାଙ୍କ ଶେଖର ହୋତା (ସିଂହଭୂମି), ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀନିବାସନ୍ କୃଷ୍ଣନ୍ (କାଙ୍ଗାଲୋର)ଙ୍କ ନିକଟରେ ଅଜୀବନ ଭଣି ରହିବ ।

ମୋର ସାଙ୍ଗ ଶ୍ରୀ କିଶୋରୀ ମୋହନ ଦାସ ପ୍ରକାଶର ଭାର
 ବହନ କରିଛନ୍ତି । ସ୍ନେହର ମୋହିତ କୁମାର ପାଣିଗ୍ରାହୀ ମୋର ଫଟୋ
 ଶିଳ୍ପୀ । ପୁନଶ୍ଚ ଶ୍ରୀ କିଶୋରୀ ମୋହନ ଦାସ ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟଟି କହୁ ଯନ୍ତ୍ରର
 ସହିତ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଛନ୍ତି । କଲିକତାର 'ଉଡ଼ିଶା ଆର୍ଟ୍' ପ୍ରେସ୍‌ର
 ସହୃଦୟ ମେନେଜର ଶ୍ରୀ କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ର ପଟ୍ଟନାୟକ ମଧ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ର
 ସହକାରେ ଛାପା ଶେଷ କରିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ମୁଁ
 ଚିରକୃତଜ୍ଞ ।

ପ୍ରସନ୍ନ
 ଶାନ୍ତିନିବେଦନ

॥ ୧ ॥ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣଦ୍ଵୀପର ବାରିବହୁ

ସୁଲ ସୁଲ ବହୁଯାଏ ବାଅଛି,
ଖେଳିଯାଏ ବିପିନରେ ଏ ଜୀବନ-ସପନର ମହକ
ପେଲିଯାଏ ପାଲ ଟାଣି ନାଅଛି ।
ନଈଘାଟ ଅଟକାଇ କହେ — “ତୁମେ ଯାଅନି
ଟିକେ ରହି ଶୁଣିଯାଅ ଅଜାତର କାହାଣୀ,
ରଖିବି ମୁଁ ବହୁକଥା ମରମେ
କେହିତ ରହିଲେ ନାହିଁ, କାହାକୁ ବା କହିବି ?
କେହି ବି ଅସିଲେ ନାହିଁ ଭରମେ ।”
ନାରୀ ଏ ପ୍ରବାହୁନୀ ନାବିକ ମୁଁ ଅଟେବେ,
ସୂର୍ଯ୍ୟର ଚାଲପରି ତରଣୀ ମୋ ଛୁଟେବେ,
ଓପ୍ରସୂସୀ ଆଣିବି ମୋର ଜୀବନରେ ଛନ୍ଦ
ଅନ୍ତରେ ଅନୁରବି ପ୍ରଗତି ଅନନ୍ଦ ।
କିଣି, କିଣି, ମାଛ ମୋର ନଈକୂଳ ଜନତା,
ମିରକାଳି ଶେର ନୁହେଁ ଅବା ମୀର, ପବତା,
ମିଳେ ଏକା ସର-ସୁନା ଦ୍ଵୀପରେ,
କାତ ନାହିଁ, କଣ୍ଟାନାହିଁ ଅନ୍ଧାରେ ଜାଳେ ସୁନା-ଦୀପରେ ।
ଏଇ ଶୁଣି — ବାଜି ଉଠେ ପୀରତର ମୁକତିର ଆଳତର ଘଣ୍ଟା,
ଅଦୃଶର ତେଣା ମୋର ନାଶି ଉଠେ ଗରବେ,
କଳ-ଛଳ — ଛଳ କଳ ନାଅ ଯାଏ ଖାଲ, ତେପ ପହୁଁବି
ଗୌରବେ ପାନକର ପୃଥ୍ଵୀର ଚୌରବ ଅସବେ ।
ପ୍ରଣୟର ନିଧୁବନ ମୋତେ ଆଜି କରଅଛି ସତ୍ୟର ସାରଥୀ,
ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣର ରାଜଧାନୀ ଭାଙ୍ଗିବି ବୈଦେହୀ ପାଇଁ କି ;
ପ୍ରଳୟର ଟଙ୍କାର, ବରଦର ତଂ-କାର, ଅମା-ଶ୍ଵତ ଭୁଲିବି
ଆସୁ ଯେତେ ଘୁଣ୍ଟି, ପବିତ୍ର ଉମ୍ଠି,
ନାଅ ମୋର ଡରେ ନାହିଁ ତହିଁ କି ॥

॥ ୨ ॥ ଆଲୋଷ୍ୟ

ନିଶୀଥ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରକା ଦିଏ ଭାଳି
ରଜନୀ-ଗନ୍ଧା, ହାସ୍ତା କାମିନୀ ହାତେ,
ଗୋଲପ-ବଧୂର ଜଳ ଛଳ ଛଳ ଗୋଲପି ଓଢଣା ଖୋଲି
ଅସୀମ ଦନର ଚିଣିଖ ବେଦନା ଶେଷ ଜୀବନେ ଭରି
କୁସୁମ ଫୁଟାଇ ସୁଷମ କରେ କି ସତେ ?
ମଦର ମମତା ଗୁଡ଼ି ପାରି ନାହିଁ ଉଦ୍‌ଗୀ ତନୁ ନାଗ
ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଖୋଜେ ଚନ୍ଦ୍ର-ପ୍ରଭମା ରୂପ ସୁଗଦାନା ଧରି
ଦକ୍ଷ ପ୍ରଥମ କନ୍ୟା
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ନଦୀର କନ୍ୟା
କୁସୁମ ସଭାର ସଭାପତି ଦେଖି ନିଜକୁ କରନ୍ତି ଧନ୍ୟା ।
ସକଳ ଦଇନ, ଭୟର ଜହର ଶିବର ସମାନ ପିଇ .
ଜ୍ଞାନ, ବିଜ୍ଞାନ ଅମା ଅଜ୍ଞାନ ବଡ଼ସାନ ବାରି ନାହିଁ
ନିଶା-କନାମାର ପତି
ଶୁଣାଏ ଜୀବନ ଗୀତ,
ଭୂଲେ ସମ୍ପତ୍ତି ଧନା ଦମ୍ପତି—ଶିହରେ ପୁଷ୍ପବତୀ
ନିଶୀଥ ଚନ୍ଦ୍ର ଗୁରୁ ଗୌରବେ ଗୁରୁ ଚନ୍ଦ୍ରକା ଢାଳେ
ଥଣ୍ଡା ଫୁଲର ଗୁଡ଼ି ॥

୧୯୫୭

ବାଲେଶ୍ୱର

॥ ୩ ॥ ଜଳକ୍ରୀଡ଼ାର ସୁଆଗ ଭାଙ୍ଗ ସଜନୀ !

ଜଳଖେଳର ଏ ସୁଆଗ ଭାଙ୍ଗ ସଅଳ,
ସଞ୍ଜ ଗଗନେ ରଙ୍ଗ ଫଗୁର ଅବର ଫୁଆଇ ଛବି
କୋଳ ଖେଳ କଥା ଭୁଲି ଯାଆନାହିଁ ବଉଳ !

ମିଟି ମିଟି କରି ନିମିଷେ ଫୁଟିବେ ସରଗ ଜହ୍ନିପଲ
ଉଦ୍ୟାନ ଲିଲି, ଚମ୍ପା କନକ ନହେବ ଡାହାର ତୁଲି,
ଫୁଲର କେଶୁରେ ଫୁଲକୁ ଡାକିବ ଜୀବନରେ ସୁର ଦେଇ
ପତରେ ପତରେ ଡକା ପଡ଼ିଯିବ ରଜନୀ ଆସିଲ ଏଇ,
ନାଡ଼େ ନାଡ଼େ ଘନ ସଭ୍ୟତା କଟେ ଛଦ୍ମପ ଉଠିବ ଜଳି
ତେଣାରେ କ୍ଳାନ୍ତି ଦିବସ ଭ୍ରାନ୍ତି ଦଣ୍ଡକେ ଯାଇ ଭୁଲି
ଉଦାର କତାସି ଆସି,
ଲିଭାଇ ପ୍ରଦାନ ଲଗୁଇ ଦେବ ସେ ବାହ୍ୟ ପୋଷାକ ଗଣି ।

ଜଳ ଖେଳର ଏ ସୁଆଗ ଭାଙ୍ଗ ନାହିଁ !
ଲେଉଟି ଗଲଣି ପ୍ରତିତୀ-ନାଗରୀ ସୁନାର-ଗଗରୀ ଧର,
ଫୁଟି ପଡ଼ିଲଣି ପ୍ରାଚୀର କବରୀ ଦିଗ ଶାନ୍ତି ଧଡ଼ି ଛୁଇଁ
ଅଭି ହେବନାଇ ରହି,
ଘର ଗୋଟାଯାକ ହାଡ଼ ଦେଇଥିବେ ମୋତେ ଖୋଜି ଖୋଜି ବଉଳ ।
ଧାନ ଫୁଲ ମୋର ଖୋଷାରେ ଖୋସିବା ପାଇଁ ।

ଯୁବତୀ ଜୀବନ ନାହିଁ ଅବସାଦ କ୍ଳାନ୍ତି
ଘେରୁ ଅସାଧର ମୁଦର ମୁଦିତ ଭ୍ରାନ୍ତି,
ପ୍ରେମରୁ ସ୍ବପ୍ନ, ପ୍ରେମରୁ ଜୀବନ-କାମ୍ୟ
ସତା ଚିତାନଳ ପୀରତିରେ ଲରେ ଶାନ୍ତି

କାରିପଦା,
୧୯୫୮

॥ ୪ ॥ ଭାରତପଥେ କଲମ୍ବସ

ହୃଦ-ରତ୍ନ ଅବୋଧ ବସିଛି ମହାଗଗନର ପଥ
ଘନ ଅନ୍ଧାର ଗର୍ଜନ କରେ ରୁଦ୍ଧ ହୃଦ ମୋ ଶ୍ବାସ
ଚପଳା ହୃଦୟେ ସାଗର ଚମକେ ଅଶ୍ରୁ ମୁଦ ଦିଏ ତର
କାର କାର କରେ ଦଂଶନ ମୋତେ ଇନ୍ଦ୍ରେୟ ଉପହାସ ।
ଜାଣିଥିଲି ଯାରେ ଜୀବନେ ସତ୍ୟ ଉତ୍ତର ଦିଶେ ବୋଲି
ଯାର ଇଚ୍ଛାରେ ବାନ୍ଧି ସାହସ ଚାହୁଁଲି ବୋଇତ ମୋର
ସେ କଲ ନିଶ୍ଚୟ ନାକେ କାଠି ଦେଇ ଦୁନିଆ ମାରୁଛି ତାଳି
ଅପମାନ ଅତି ଦୁଃଖ ରଚିଛି ଜୀବନରେ ମୋର ଘର ।

ପଟୁଆର ସାଜି ଏକ ଏକକର ମତ୍ସ୍ୟ-ଲହରୀ-ମାଳ
ରଣ ଶିଶୁ ସମ ସୀମାର ଶିବରୁ ସାଗରେ ପଡ଼ନ୍ତି ଡେଇଁ
ଛତରେ ଚାଢ଼ଇ ପାହାଡ଼ ଧଳକା ନାହିଁ ମୋର ହୃଦୟର
ଜଳପଥ ଡାକ, ସଂଗୀତ ଅବା ଶୁଣିବ ପାରେନା କାହିଁ ।

ଭାରତ ଯିବ ମୁଁ, ଭାରତ ଯିବ ମୁଁ, ଭାରତ ପଥେ ସଖୀ ?
ସକଳ ମମତା ତେଜ ଅସିଅଛି ବିଫଳେ ନୟିବ ଦେଶେ,
ସଫଳ ହେବି ମୁଁ—ଅସି ପ୍ରଗୀଢ଼ା ! ବିଶ୍ବାସ ଥାଅ ରଖି
ମୁଁ ଯାଉଛି ଏକ ନୂତନ ପୃଥିବୀ ନୂତନ ବିଶ୍ବ ପାଶେ ।

ପାହୁ ଏ ରଜନୀ କରୁଛି ସ୍ବାଗତ ବିଶ୍ବକୁ ପ୍ରଭାତ ନୂତନ
ସରୁ ଏ ଯାହା କମିଯାଉ ମୋର ଦିନନ୍ତ ଠାରୁ ଦୂରତା
ଧୀର ଧୀର ହୋଇ ବହିଯାଉ କାଆ ଫେନିଲ ଲହରୀ ସମାନ
ସୁସ୍ବଦ୍ଧ ଅଗରେ ମୋର ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଭାରତବର୍ଷ ବାରତା ।

×

×

×

ସାଧନାଳ ପାଣି ପକ ଅନ୍ଧାର ପକ୍ଷୀରରେ କାନ୍ତି
ଉଡ଼ି ଅସୁଅଛି ସୁଧା-ବିହଗ ଚଞ୍ଚୁ ତାହାର ନାଲି

ତରୁର କଦନ ଲାଲ୍ ପଡ଼ିଯାଏ ଅପଦାନ ସହ ସହ
 ତେବେ ବି ଦିଶେନା ଭାରତ ପତାକା, ଭାରତ ବର୍ଷ ବାଲି ।
 ସକଳେ କହନ୍ତି ପାଗଳ ହୋଇଛି, ପାଗଳ ଅଟେ ମୁଁ ପାନ୍ଥ
 ଦେବତା-ଚନ୍ଦ୍ର, ନରେ ମାଇକେ କି ? ଭାରତ ବର୍ଷ ସରଣୀ,
 ଦୁର୍ଗମ ବଡ଼ ଅନ୍ଧାର ବଡ଼ ଅନ୍ଧ ନାହିଁ କାନ ନାହିଁ
 ମଣିଷ ପାରେନା ଜୀବନ ଉଜାଡ଼ି ଭେଦବଦ୍ଧି ସାନ ତରଣୀ ।
 ମୁଁ ବସିଛି କିନ୍ତୁ ଲୁହାର ସ୍ତମ୍ଭ ; ମେରୁର ଦମ୍ଭଧର ;
 ବୋଇତ ରୁଲିଛି-ରୁପର ନିଗାଡ଼ି ସୈକତ ଦେଖା ନାହିଁ,
 ମନରେ ମୋର ସ୍ପେନ୍-ନଗର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅଧୀଶ୍ୱରୀ
 ହସି ହସି କହେ — ‘ପାରିବୁ, ପାରିବୁ ରୁଲ୍ ରୁଲ୍ ଡର ନାହିଁ’ ।

ଭାରତ ଯିବି ମୁଁ ସାତର ବିଜୟୀ, ଭାରତ ଯାଉଛି ସଜନୀ !
 ଦେଖିବି ଅସଗୋ ପ୍ରଣୟିନୀ ବଧୂ-ମଳୟ ରଥରେ ବସି
 ହାତଧରି ମୋର କତାକ ନାଥ ଗୋ ଜଣାନାହିଁ ମୋତେ ସରଣୀ
 ଜୀବନେ ମୋହର ଯଉକନ ଭରି କହିଦିଅ ଅସ ହସି ।
 ମନେ କି ପଡ଼େନା ମୁଁ ସଞ୍ଜରେ କହିଥିଲି ଧରେ — “ପ୍ରିୟ ହେ
 ଭାରତ ଯାହା କେଉଁ ବୋଇତରେ କେବେ କି ଆରମ୍ଭ କରୁଛି,
 ସେ ଅଭିଯାନରେ ସାରଥୀ ହେବି ମୁଁ ସାଥୀ କରିନେବି କହ ହେ
 ଦେଖିବି ଭାରତ, ଗୌରବ ପୁଣି, ଦେଖିବି ସୁନାର ପାଉଁଶ ।”
 ତୁମେ ନାହିଁ ଅଜି ବରୁଦ୍ଧାନ ମୁଁ ଏକାକୀ ଭାରତ-ଯାତ୍ରୀ
 ପାରୁ ଯଦି ତୁମେ ପ୍ରାଣୀକ୍ଷକ ଚଢ଼ି ଦେଖିନିଅ ଅସି ଅକାଶ
 ତୁମର କବଚ ତୁମର ମୁଣ୍ଡି ହୋଇଛି ମୋ ଗଳା ପଦକ
 ପିଣ୍ଡାଣୀ ଏକ ନେଇଗାର ଅସି ଲୁଚି ଲୁଚି ବିଦାୟୁଧ ।
 ଉମି ସକଳ ମହାସାଗରର ଚୁଡ଼ ଚୁଡ଼େ ମୋ କୋଇଲି
 ଚୁଲିଛି ନମାନ୍ତି ଘନ ଅନ୍ଧାର, ପ୍ରଭାତ, ପ୍ରଦୋଷ, ରଜନୀ
 ଫେରିବି ଏକାର, ଫେରିବି ଏକାର ଠିକଣା କରି ମୁଁ ଭାରତ
 ଉନ୍ମାଦ ମୁହଁ, ଉନ୍ମାଦିନୀ ମୋ ଧନ ସୌବନ ତରଣୀ ।

କାବ୍ୟପଦା, ୧୯୫୮

॥ ୫ ॥ ରୂପପୂଜା

ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ କାବ୍ୟ ମୋର, ତୁମେ କି ସୁନ୍ଦରୀ !
ଦେବ ନାହିଁ କାବ୍ୟ-ରତ୍ନ ସମ୍ପରଣ କରି ?
ଦିନଶିଳା ଚପଳତା ବାଲିକା ସୁଲଭ,
ଚପଳତା କଲେ କେବେ କରିତା ସମ୍ଭବ ?
ଆସ ସଖି ବସ ପାଶେ ଶାନ୍ତ ଶିଶୁ ସମ
ତୁମର ପରଶେ ଫୁଟୁ କରିତା ସୁମନ
ତମେତ ଅଶୋକ, ମଞ୍ଜି ପଦ୍ମ, ଚନ୍ଦ୍ର, ହେନା
ରାଣ ଅଛୁ, ଶୁଣି ମୋର ଦୁଷ୍ଟାମୀ କରନା ।

ବାରିପଦା, ୨୫।୩।୧୯୫୯

॥ ୬ ॥ ରୁଚ୍ଛ ଉପହାର

କୋମଳ ଫୁଲ କାହିଁ ଅସିଲ ବେଳା ପରେ ?
ଗୋଟାଇ ଅଣି ତଳୁ ପରଶି ନେଲି ହାତେ
ହେଲେସେ ଅସି ଡୋଳା ଦେହର ରଙ୍ଗେ ତାର
ଗଭୀରୁ ଖସି କାନ୍ଦୁ ପଡ଼ିଛି ସରକତେ ?
ରକ୍ତ-ପୀତ ମିଶା ବରଣ କୁସୁମର
ରମ୍ୟ, ମାଂସଳ, କୁମାରୀ ଅବସ୍ଥବ,
ମୁଗଧ କଲ ସିନ ନୟନ ମନେ ମୋର
ଜୀବନେ ଏ ଘଟଣା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭିନବ ।
ତରୁଣୀ ମଣି କିଏ ଆସ ଗୋ ନିଅ ଫୁଲ
କବରୀ ତେଜ ଅଳ୍ପ-ଶୋଭଣ ବାଲିପରେ

ମାନବେ ମୁଖ ତାର ଲଳିତ ଦଶେ ବଡ଼
 ଲଗାଇ ନାହିଁ ମୋର ତାତଲ ବୁକୁପରେ
 ଅସିବା ମୋର ଜାଣି କେହୁ କି ସୁକୁମାରୀ
 ଶଯ୍ୟା କବରୁ କଙ୍ଗିତ ଦେଲ ବୋଧେ
 ଗୋଟାଇ ନେବି ଫୁଲ ଏ ବେଳା ବାଲୁକାରୁ,
 ଲେଖିବି ତାର ଲଗି କରିବା ପଦେ ଅଧେ
 ଗନ୍ଧ-ମୁଗ ବାଳା ଦଅଗୋ ଧସ ପାଶେ
 କହି ଗୋ ଯାଅ ମାନେ ଅଟେ ଏ ଫୁଲ କାର
 କପର ଜାଣିବି ମୁଁ ହୃଦୟ ଶିହରଣ
 ଏ ଶବ୍ଦ-ଫୁଲ ଗୋଟି ଦେଲି ଯା ଉପହାର ।
 ନୀଳ ଅକାଶ ତଳେ, ନୀଳ ଏ ବାରିମାଳା
 ଖେଳଇ ଦିଗଧାରେ । ଆସଇ ନୀଳ ଶୁଦ୍ଧ
 ନୂତନ ଅତିଥି ମୁଁ-କସିବା ଶୁଦ୍ଧ ସାର
 ଅନ୍ଧାରେ ମୁହଁ ମୁହଁ-ନିରାଇ ଦେହ ବଡ଼ ।
 କୁସୁମ ଉପହାର ତୁଳୁ ହେବ ପିନା
 କେ ଦେଲ ହାତ ପାତ ନଜାଣି ଯଦି ମୁହଁ,
 ବିରାଗ ମନେ ଏଥୁ ଫିଙ୍ଗିବି କୁସୁମକୁ
 ପୀରତ ଆଶାମୋର ଅଶାରେ ଥାଉ ରହି ।

। ପ୍ରାଚୀନ

ନାସୁଲ ପଟମ୍

॥ ୭ ॥ ସ୍ଵାଦି ସଂଜ

ବନାଜୀରେ ହେଉ ହେଉ

ଅକାଶରେ ନୂଆ ନାଲି ମେଘ

ନେଲି-ନାଲି ପ୍ରଜାପତି-ପୁଲେ ଚୁମି ମଧୁ ନିଏ ଶୋଷି,

ସୁଲ୍ଲ ସୁଲ୍ଲ ଶୀତ ବାଆ

ହାଲୁକାଏ ହାଲିଆ ମନକୁ

ଧଳା ଧଳା ଘର ଅତୁ କାନେ ଆସେ କେସୁର ମୁଚ୍ଛୁନା

ଗୋରୁ ଗୋରୁ ସ୍ଵାଦି କା'ର କେଉଁ ଏକ ଗୋଲପି ଦିନର

ଛେଟିଆ ଗୁଣ୍ଡୁଚି ମୂଷା ମଥାଟେକେ ଘାସର ଗହନୁ

ଚେନା ଚେନା ମେଘ ତଳେ

ଭଞ୍ଜିଯାନ୍ତି, ଛେଟିବଡ଼ କଳା ଧଳା ପକ୍ଷୀ ।

ହାୟ ମୋର ମନେ ପଡ଼େ ଥିବୁ ଥିବୁ ନାଲି ନାଲିକଥା

କଳା କଳା ଭୃଷ୍ଟ ତଳେ ହରିଣୀର ଶିଶୁ ଆଖି ଯୋଡ଼ି ।

୨୫।।୧୯୫୯

ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୮ ॥ ତଟିନୀ

କୁଅରର ହାତେ ତୁମେ ଠେଲି ଦେଲେ

ଦୁରେଇ କି ଯିବି,

ଫେନିଲ ଶରଦେ ତୁମେ ମନାକଲେ

ମନା କି ମାନିବି ?

ମାଲିମାରୁ ଜନ୍ମ ମୋର

ଛୁଇଁବି ମୁଁ ଅନନ୍ତ ମାଲିମା

ଅଲଙ୍କାର କରମୋତେ

ତଟିନୀ ମୁଁ ନିଜକୁ ବୁଝେନା । *

୨୧।୯।୫୯

ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୯ ॥ ବିରୁର

ଅଜି ମୋର ମନେ ପଡେ

(ତୁମର ବି ମନେ ପଡୁଥିବ)

ବଇକୁଣ୍ଠନାଥଙ୍କର ଦ୍ଵାର୍ଦ୍ଦ ଏକ ଅବେଦନ ପଦ

“ବନ୍ୟା-ବନ୍ୟା...ଚଢ଼ୁଦିଗେ ପ୍ରଳୟ ପ୍ରାବନ”

(ହୋଇନାହିଁ ତାହାର ବିରୁର)

ଦେଖି ଏହି ବନ୍ୟା ଶବ୍ଦ ସମ୍ବାଦ ପଦର

ବଡ଼ ବଡ଼ କଳା କଳା ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷରେ ।

ପଢିଲି ମୁଁ କାଗଜ ଛତରୁ—

ବନ୍ୟାରେ ଭାସିବ ଘର,

* ‘ନବଜୀବନ’ ପେଟୁୟାରୀ ୧୯୭୧ ଫେବୃଆରେ ପ୍ରକାଶିତ

ପକ୍ଷୀଗ୍ରାମ ଭଲ ଖାଲ ତିପ
 ଗନ୍ତା, ଘାଟ ସବୁ ଜଳମୟ ।
 ଦାନ-ଧନୀ ଏକାକାର
 ଗୁରୁ ମେଷ ଗୋ-ଗୋଠ ପକ୍ଷୀ
 ପ୍ରଳୟ-ପ୍ରଳୟ ବୋଲେ ବାଦଳ, ବାଦଳ ।
 ମୋର କିନ୍ତୁ ମନେହୁଏ
 ତୁମେ ବୋଧେ ବଞ୍ଚିଅଛୁ ଆଉ
 ଶତ ଶତ ବନ୍ଦୀକୁ ଶୁଣା ନାହିଁ ପର
 ଭାସୁଅଛୁ; ତାକୁଅଛୁ କାନ୍ଦୁଅଛୁ
 ଲୋଡ଼ାକର ଗନ୍ତାଘର ସାର ।
 ବ୍ୟର୍ଥ ସେ ହନନ ।
 ଯେତେବେଳେ ମହାନଦୀ ଫୁଲୁଗୁଡ଼ି
 ସମୁଦ୍ରର ପର୍ବତ ତରଙ୍ଗ
 ମୁଖ ଡୋରେ ବାନ୍ଧି ନେବେ
 ଏକାକୀ କରବାକୁ ତମପରି କୋଟିଏ ଜୀବନ
 ବିଶ୍ୱପତି ଗଡ଼ଦ୍ୱାରେ ପାଶେ;
 କହିବାକୁ ଟାଣିକରି
 ଆମେ ତ ପାରିଲୁ ଧୂମି ‘ ବିଜ୍ଞାନୀର ପ୍ରଜ୍ଞା’
 ସେତେବେଳେ ବିଶ୍ୱପତି
 ସୁଖର ଫାଇଲ୍ ଖୋଜି
 ଆବେଦନ ପଦଟିର ସତ୍ୟତା ଖୋଜିବେ
 “ସତେ, ସୃଷ୍ଟି ଆଜି ପ୍ରଳୟ ଉନ୍ମୁଖ !!!” *

ଶାନ୍ତିନିକେତନ ୨୨/୧୨/୭୧

* ପୂଜାସଖ୍ୟା ‘ଗଣିତଲକ୍ଷ୍ମୀ’ (ତା ୯-୧ ୦-୪୯) ରେ ପ୍ରକାଶିତ ।

॥ ୯ ॥ ବରଣ

ହୃଦ୍‌ଦେଲ ବଧୂଲରେ ଝାଉଁଳିଲ ଲଜକୁଳୀ ଲତା ।

କୃଷ୍ଣରୂପା ହସର ବତାସେ

ଶିର ଶିର ଥରେ ଝାଉଁକନ,

ପରଶର ଭୟେ ଥର ଲୁଗାଗଲେ ଚପଳା ମୁରୁଣୀ ।

ଶର-ବିଦ୍ଧ ମୀନ ଚିନ୍ତେ ଚୁହୁଁ

ପ୍ରଣୟର ଡାଲପର

ଜୀବନର ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟ ଭର-ବିକଳିତା ବିକଳା ସୈନ୍ଦ୍ରୀ

ବିକଳୀ ପାର୍ଥରେ ଦେଲ ଭଲଗ୍ନ ଭସ୍ମିତା ।

ଫୁଟିଲ ଅଫୁଟା ଫୁଲ ଲତାର ତୋରଣେ,

ତାସଲିର ରଣ କେତେ ଲଗିଥିଲ ତମସା ଓ

ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ବିବାଦ

ଶ୍ରୀରାଜ୍ୟ

ଗାନ୍ଧିନିକେତନ

॥ ୧୧ ॥ ତୃତ୍ତି

ଦେଖୁଛି...; ଦେଖୁ ଏ ଗୁହ

ତୁମେ ଥରେ ଆସ ଲାଗି ଆସ

ହସୁଛି..., ହସୁ ଏ ରାତି

ହସୁଥାନ୍ତୁ କଇଁ, ରୁପାକାଶ ।

ଖୋଲିଦିଅ କଳା ଦେଶ ।

ହଲିଉଡ଼ ବେଶ ପିନ୍ଧିନିଅ,

ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗେ—ଜଡ଼ୁ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ।

ଦୈନ୍ୟ,

କେଶ,—ସବୁ ଭୁଲିଯାଅ ।

ଯଦି କେହି ଶାପ ଦିଏ—

“ମୃତ୍ୟୁ ମୋର ପାହୁଗଲେ ରାନ୍ଧି”

ହସୁ ମୁହିଁ,

କହିବନି—“ଦିବା ଲୋକ ନ ଦେଖୁ ପରିନ୍ଧି”

୧୪-୧୦-୫୯

ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୧୭ ॥ କବିତାଟି ରଞ୍ଜିତ ସାଇତ

ନିଲନ ସେ ସୁନେଲି ମୁହୂର୍ତ୍ତ, — ବକର୍ଣ୍ଣ, ସ୍ଵପ୍ନିଳ
ନାଗନ୍ନହେଁ ଗୋଲପଟି ଯେବେ
ଫୁଟୁଥିଲା ଚକ୍ଷୁ ଝଲସାଇ ;
ତମ କାନ୍ତି, ପ୍ରୀତି, ସ୍ଵେଦ ମୁକ୍ତକାମୀ ପ୍ରାଣର ଅକାଂକ୍ଷା
ଛନ୍ଦମୟ ଜୀବନର ଅନୁଭୂତ ମାନ, ଅଭିମାନ
ମାଟିର ସମସ୍ତରାଗ,
ରଜନୀର ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଓ ତମସା ;
ଆକାଶର ଘାଗୁଫୁଲ — ଖେଳାଳୀ ମୁଦର
ଠୁଳକର ପାଖୁଡ଼ାର ରକ୍ତିମ ପୃଷ୍ଠାରେ ,
ହୃଦୟର ନିରୁତ ନିର୍ଦ୍ଦରୁ
ଝର ଝର ପଡ଼ୁଥିଲା କାମନା ଓ ବେଦନାର ଅଶ୍ରୁମୁକ୍ତା ବିନ୍ଦୁ ।
ତମହାତେ ଅପିତ୍ତ ଅନନ୍ଦେ
ପାଇଗି ଉଦାର ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଵେଦ୍ନା ଏକ ଉଷ୍ମ ଗୁଳିରେ ।

ମୁଁ ଏକ ଚକ୍ରାଂଶୁ ଖେଳେ .
ଅର୍ଦ୍ଧସାମେ ଡାଳ ଡାଳ ନୀତି ନୀତି ବୁଲି
ଅଜ୍ଞାତ ଚାପିନୀ ମୋର ବରହଣୀ ପ୍ରିୟା ;
ଜାଲି ଏକ କାତୁଲିତା ପିନା !
ଭାକୁ ବା ନଭାକୁ ଏହି ପାପାଣି ପାବେଶ
ସେ ଆମ ‘ଗୋଲପି ଗାଥା’

ଶୁଣ ଅଛି, କବିତାଟି ରଞ୍ଜିତ ସାଇତ ।

୨୨-୧୧-୪୯

ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୧୩ ॥ ଅରକର ସୃତି

ଭାଷାର ଲବଣ୍ୟ ସିଏ
ବୁଝିଲି ମୁଁ—କହଲୁ ଯା ମୁଣ୍ଡିମଞ୍ଜ ବାଳା
ଲେଖିଲୁ ଯା ମୋ ହୃଦରେ
ସେ ପାତଳ ପିକପର ପତାର ଛଟାରେ ।

ଶୂନ୍ୟକରି ଲହାର ପିଞ୍ଜରୀ
ଗୋଟିଏ ବିହଗ ଆଉ ବିହଗୀଠେ ବାଧା ଶିଶୁ ପରି
ପଶ୍ଚିମର ରୁଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚାହିଁ
ତେଣା ପିଟି ଗାଉଥିଲେ
ଏ ସୀମିତ ଜୀବନର ପ୍ରଣୟର ଗାଥା ।

ତା ଅଧର ଲଳିତା ସେ ବୋଲିଦେଲୁମୋର ଏ ଅଧରେ !
ସୁଦୃ ଏକ ହସର ବତାସୀ,
ପ୍ରୀତି ଆଉ ସ୍ନେହର ଚନ୍ଦନେ
ବାସିତ ଯା ଅଙ୍ଗ,
ଦୁଇ ପ୍ରାଣେ କଲୁ ପୁଲକିତ ।
ରୂପସୀର ଅଖି କୋଣେ ଫୁଟୁଥିଲା ବୃଷ୍ଟି ଆଉ ମମତାର ପୂଲ ।

ଦୁଃଖ ମଧୁତ ଏଇ ଜୀବନର
ଅମାୟିତ ଅସୀମ ସୋପାନେ
ହୃଦର ସଲିତା କଲି
ଜାଲି ଦେଲୁ ଯେଉଁ ସୁନା ଶିଖା
ଭୁଲି କି ପାରିବି ଆହା
ଜନ୍ମେ—ଜନ୍ମେ,—ଜୀବନେ ଜୀବନେ ?

୨୫ । ୧୧ । ୫୧ ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୧୪ ॥ ଆହତ କଳାକାର

କିଏ ତୁମେ କବି —

ଆତ୍ମକଣ୍ଠେ କହି ଉଠ — “ବିପନ୍ନ ମୋ ରକ୍ତମ କରଗ
ଜୀବନର କଳା

ଗୋଧୂଳିର ରଙ୍ଗ-ହସ ସମ

ଧୀରେ ଧୀରେ ମୃତ୍ୟୁ କରିନେଲା,

ଶୁଣି ଅସେ ନାଗଫେଣୀ ଅଶା

ଅନ୍ୟର ପ୍ରଭୁକୁ ଅଉ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଉଦ୍‌ଗ୍ର ନିଶ୍ୱାସେ ।”

ମଲା କଳି ଫୁଟିକାଟା ମିଛ,

ଗଲା ସ୍ୱପ୍ନ ସ୍ୱପ୍ନେ ବି ମିଳେନା ।

ଛିନ୍ନ ରକ୍ତୁ ଯୋଡ଼ି ପୁଣି ଏକକ କରିବା

ମଣିଷର ଚୂଆ ପାଗଳମୀ ।

ରହେ ହଂଜା, ମାଡ଼ିଆସେ କନ୍ୟା

ଡାକେ କାଳ ବିତ,

ତଥାପି ମୁଁ ରୂପ ଦିଏ ବିଗତ ସେ

କେଉଁ ଏକ ରଜତ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର,

(କେବଳ ମୋ ପ୍ରିୟାର ପ୍ରେରଣା)

ଭଗ୍ନ ତୁଳିକାରେ; — ବିକୃତ ହେଲେ ବି ସିଏ

ଦୁଇଗୋଟି ମିଳିତ ପ୍ରାଣର

ନିତ୍ୟ ନବ ସଂଧାର ସଙ୍କେତ ।

୨୭ । ୧୧ । ୫୯

ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୧୫ ॥ ଶିଶିର ଚିନ୍ତା

ତୁମକୁ ଦେଖୁଛି ପ୍ରିୟା

ଏ ଶିଶିର-ଗୁହର ବଦନେ

ଛଳ ଛଳ ମୁକ୍ତାକଳେ ନୟନର ଚପଳତା ମୃଦ

ବିଚକ୍ଷ କୁନ୍ତଳା ରୁନା ମୁନା ମୁଖେ ପଡ଼ିଛି ଝାଉଁଳି

ଲଳିତ ପ୍ରକାଳ ଓଠେ ସାଗରର ଅଦେହତୁଳା ସ୍ପର୍ଶ

ବିଷାଦର ଘନ କୁକୁଟିକା ।

ଦୁଃଖ ଗୋ କରନା ବନ୍ଧୁ ଦୁଃଖ ପଦ ଆସୁଛି ଜୀବନେ

ଦେଖିନୀଅ ରୂପମୋର ପ୍ରଦୀପ ଓ ସଞ୍ଜର ଶିଖାରେ

ପଥର ଅମରବତୀ ଗଢ଼ି ଦିଅ ପାଇ ପାର ମୋ ଅଧରୁ ଚମା ।

ମୁହଁ କି ନୀରବ ଆଗୋ

ଏବିଷାଟେ ଦ—ପ୍ରଶାନ୍ତ ନିଶିଥେ ?

ଛାତରେ ଛାତ ଏ କୋହ-ବେଦନାର ମନ ପଡ଼େ ଭ୍ରାଜି,

କ୍ଷଣେ କ୍ଷଣେ ରୂପ ନିଏ ମନର ଭିଭୁଟି କଲ୍ଲନା ।

ପଦଗୋ ଜାଗିବ ତୁମେ

ପ୍ରିୟା ମୋର ଶୋଇପଡ଼ ଏବେ ;

କ୍ଷଣିକ ଏ ଦୁଃଖ ସ୍ବପ୍ନା—

କାଳ କାଳ ବିଚ୍ଛେଦରେ ପ୍ରେମ ମରେନା !!

୨୭ । ୧୨ । ୪୯

ମାନ୍ୟାଳ ପଥରେ

ଚେନ୍ନାଇ-ଶ୍ରୀ

॥ ୧୭ ॥ ଶ୍ରୀମତୀ

ବଞ୍ଚିଲର ଗଣେ ଅମୋଦିତ—

ବନସ୍ତାନ୍ତେ ଖୋଜିଥିଲି ଶ୍ରୀମତୀ ତୁମକୁ,
କଲ୍ପନାର ରଙ୍ଗମଞ୍ଚେ କାସ୍ତବତା ଖୋଜିଲି ସମାନ
ଶୁଣିବାକୁ କଣ୍ଠ ଡର ପଦେମାତ୍ର ବେଦନାର୍ଥ କଥା
ସଂଧ୍ୟାର ମଳୟ କିନ୍ତୁ ପଦକୋଶୁ କହିଥିଲ ମୋତେ—
—ଶ୍ରୀମତୀ ତ ଅସିନି ଏଠାକୁ—
ବଞ୍ଚିନ ବନାଙ୍ଗ ଧାରେ ପୋତିଥିଲି ମଥା ।

ଖୋଜିଥିଲି ତୁମକୁ ଗୋ ସ୍ବପନର ନିର୍ଜ୍ଜନ ଗଳିରେ
କାଳେ କାହିଁ ଭ୍ରମୁଥିବ ଛିଲ ମନେ
ବସନ୍ତର ରଙ୍ଗା ରଙ୍ଗା ପୁଷ୍ପିତ ଉଦ୍ୟାନେ ;
ପାଇନି ମୁଁ ନବନୀତ ହାତୀ ।

ଅଜି ମୁଁ ଦେଖୁଛି ସଖି ! ,
ମୁଖେ ତବ ଲଳିମାର ବିଦ୍ୟୁତ ପାବଳ୍ଲ
ରୁକ୍ଷମାନ କରେ ଭକ୍ଷ
ଅଭକ୍ଷ ଯା ଥିଲା କଲ୍ପନାର
ଧର ଯୁଗ ଶତାଦ୍ଦି ଶତାଦ୍ଦି ;
ନଜାଣେ ମୁଁ—କାସ୍ତବ କି ସ୍ବପ୍ନର ଖିଆଲ ;
ତଥାପି ମୁଁ ସତ କହେ
ଏତେ ସ୍ନେହ, ଏତେ ପ୍ରେମ
ପାଇନି ମୁଁ—ପାଇନି ବେବେଦ !

୨୩ । ୨ । ୭୦ ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୧୭ ॥ ବର୍ଷା

ଆକାଶ ସମିନା ଯେବେ ବଉଦରେ ହୋଇଥିଲା ମଲ
‘ମୋଟର୍ ମେକାନିକ୍’ ଅବା କୋଲ୍ ମ୍ୟାନ’ ପାଇଁ ଜାମା ପରି
ଝରକା କବାଟ ପିଟି ସମୀରଣ କହିଥିଲା ପାଶେ
ଆକାଶ ପୃଥିବୀ ଘେରି ମେଲ୍ ପରି ବର୍ଷା ମାଡ଼ିଆସେ ।

ମିସ୍ ଲିଲି ମନ ଖୋଲି ଆନନ୍ଦରେ ପାଖେ ଥିଲେ ବସି,
କଲା ମୋଟା ଅରବା କମ୍ବଳ ସେ ମନରେ ତଳା ହେଲ ଅସି
ବନ୍ଦବର ‘ମ୍ୟାକ୍ମିଲନ୍’ ପ୍ରକାଶନ—ପୁଷ୍ପା-ଦୁର୍ଗାପେନ
ମିସ୍ ଲିଲି ଆଖିମେଲି ଶଙ୍ଖାମନେ କରଲେ ଲୋକନ
କୁହୁଡ଼ କୁହୁଳ ଦଳ ସତେ ଅବା କହୁଥିଲେ ଥର
ଏଡ଼େ ବଡ଼ ପଢ଼ାଟାକୁ ବର୍ଷା ଆସି ଦେଲା ନଷ୍ଟକର ।

ପାଠ କଥା ଡାହା ମିଛ ସମୟେ ଗଲା ଗପି ଗପି,
ଗଣିତ କସାର ବେଳେ ଗପ କଥା ଆସେ ଛପି ଛପି ।

‘କି ଦୁର୍ଦ୍ଦିନୀଗେ ଆସିଥିଲେ ମିସ୍ ଲିଲି ଝଡ଼ବର୍ଷା ନେଇ’—
ପଢ଼ାଘର ଚାରିକାନ୍ଥ କହୁଥିଲେ ବସୁସୁରେ ଚାହିଁ ।

୨୮ । ୨ । ୫୦
ଶାନ୍ତିନିକେତନ :

॥ ୧୮ ॥ ଗୁଲସାଝି ! ଯିବା ଅନ୍ଧକାରେ ।

ଅଇଲେ ମିତଣି ମୋର—ହାତେ ହାତ ଚାପି
ଯୋଜନ ଯୋଜନ ଦୂରେ ଗୁଲ ଯିବା ଅଣିର ଫଳକେ
ସୂର୍ଯ୍ୟ ଶିଖା ଦଶେନା ଯହିଁକି,
ପତଙ୍ଗ ନାହିଁ ତାର ହେଟି, ଚନ୍ଦ୍ର ଅଲପନା ।
ଦଶିବନି ମୁହଁ ଦହ, ଗୋଲପର ଲେଉଟିଆ ଓଠ
ମରପିକ ପଳାଶ ରୂପଟା ।

ଅନ୍ତରେ ଅନ୍ତର
ହୃଦୟେ ହୃଦୟ—ହେବେ ଚନ୍ଦ୍ରା ଚନ୍ଦ୍ର
ମିଳିଯିବ ଶୁଦ୍ଧ ପରଚୟ ।

ରହୁଯିବ! ନାଡ଼ କାନ୍ତି ତହିଁ ଚରଦନ ।

୭ । ୩ । ୨୦ ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୧୯ ॥ ନୂତନ ପଥକ

ବାଜରେ ତେଲିଙ୍ଗି ଧୀରେ ବାଜ
ରଥ-ଚକ୍ଷୁ ଶେଦନି ମେଦନା ;
ବଜଲର ରେଣୁ ଯେବେ ପଡ଼ିଲଣି ହେ ମୋ ଅନ୍ତରେ
କୋକିଳ ନୂତନ ସୁରେ ଗାଏ ଦବାଶ୍ଚୟ—
—“ଅଜାତକୁ ଫିଙ୍ଗିଦିଅ ନବ ଅଜ୍ଞାନେ
ଅଛି ମୁଁ, ନୁହେଁ ସଧା ନୁହେଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ” ।
ତରୁଣୀ କେ ଦବାନିଶି ସୁଖ-ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ—
“ମୁଁ ଏକ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ପଥକାହେ ଉତ୍ତଳ ତରଙ୍ଗେ ” ।

କିଏସେ ଆସିବ କଣେ...?

କନ୍ୟା...?

.....ହେଁ...?...ଅବା

ସ୍ତ୍ରୀର ରୁଜୁଡ଼ି ?

ଅଶୋକ ? ନିଆଳି ? ପଦ୍ମ

ତଥାପି ଗଢିତ ମୁହଁ ଦୁର୍ଗମୋର ଦିଗନ୍ତର ତଟେ,

ପୋତ ମେଲେ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ।

ସେ ଯେ ମୋତେ ଭଲପାଏ,—ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖେ

ସୁଖ-ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖିବା ଆଶାରେ

ତା ସ୍ବପ୍ନର ଶେଷ କେବେ ?

ରଥାବେଗୀ ନୂତନ ମୁଁ ବସନ୍ତ ପ୍ରଦେଶେ

ଓଢଣ୍ଡରେ ଭେଲିଙ୍ଗି ତୁମ୍ଭ ବାଜି ଉଠ

ବାଜିଉଠ ଧୀରେ,

ରଥଚକ୍ର ଭେଦନ ମେଦନା ।

୨ । ୪ । ୨୦

ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୨୦ ॥ ଆଉଥରେ ମୋତେ ଡାକ

ଥରକିଏ ଡାକ ରୁପ୍ ରହିଲ କିଅଁ
ଅଉଥରେ ଡାକ ମୋତେ
ଭାବ ମିଠା ସେଇ କୋମଳ ମଧୁର ସୁର
ଛୁଇଁଲା ମୋ ମନ ସତେ ।

ନରୁଇ ତୁମର ସରୁ ସରୁ କଳା ଭୃଷ୍ଟ
ଖେଳାଇ ତୁମର ଚଞ୍ଚଳ କଳା-ଡୋଳା
କୃତାଇ ତୁମର ରେଖମୀ ପଣତ ନୀଳ
ହଂସ ଗୁଲିରେ ଅଉଥରେ ପାଶେ ଆସ
ଦେଖିବି ତୁମର ପାଦ ଗୁଲିବାର ଛଟା—
ସଜ ଗୋଲପର ହସ ।

ଡାତେ ଧରି ସରୁ କାଳିଆ ବେଣୀରୁ ପଟେ
ପାଇଲ୍ ବା ବହି ସେତେବେଳେ ଯାହା ଜୁଟେ
ବାଜୁଥାଉ ତୁମ ପଣତ ଗୋଟାଁ ମୋ ଦେହେ
ଲଲ ପଡ଼ିଥାଉ ଶଶି-ନିନ୍ଦିତ ମୁଖ
ଲଜ ଲଜ ହୋଇ ଅଉଥରେ ମୋତେ ଡାକ ।

୨୦ । ୨ । ୨୦

ଶାନ୍ତିନିବେଦନ

॥ ୨୧ ॥ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା

ଦେଖିବି ତୁମକୁ ଅଗୋ
ବର୍ଷାଭଜା ଘାସର ବେଶରେ
ଅବା କେବେ ପଟା ପଟା ବିଚିତ୍ର ଚିତ୍ରରେ
‘ଲମ୍ବ ଧନୁ’ ଶାଢ଼ୀର ସାଜରେ
ରମ୍ୟ ଉପବନେ ।

ତୁମେକି ଦେଖିବି ମୋତେ
ସହକାର କୁଞ୍ଜେ, ଅବା, ବକୁଳ ବାଧୁରେ
କେବେ କି ବୁଝିବି ସତ୍ତ୍ୱ !
ମୋ ଆଖିର ପ୍ରଣୟ ପିପାସା
କେବେ କି ବୁଝିବି ମୋତେ
ସ୍ୱପ୍ନେ,
ସଂଗୋପନେ ?

ତୁମେନି ନେଇଛ ଜନ୍ମ କଳାଧରା ମେଘର ପାହାଡ଼ୁ,
ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସ୍ୱରଣା,
ତୁମେନି ଫୁଟିଛ ଫୁଲ, ପଦ୍ମାୟିତ କରକଟ ସରସୀର
ପଙ୍କଜ ଜଠରୁ ।
ତୁମେ ଗୋ ପାଇବ ରୂପ
ଜାଲି ଦେଲି ଘାସ—ମୋର ଏ ମନ୍ତ୍ରରେ
ଅନ୍ଧକାରେ...।

ଭୟାବ୍ଧି ବିହୀନୀ ପରି ତୁମେ ଯେବେ ଚାହୁଁ ବାର ବାର
 କସ୍ତୁରୀ-କଜ୍ଜଳ ଡୋଳା ଚଳାଇ ଚାଲିଲେ,
 ଗୋଟିଏ ପଲକେ ଅଗୋ,
 ନିରେଖେ ମୁଁ ବିହ୍ୱାନ ପଲକେ
 ତୁମର ଅନ୍ତର ସତେ
 ଖେଳେ ସେଇ ଡୋଳାର ଦୋଳରେ ।
 ଅହା ଅହା କୁସୁମ ଦୋଳରେ ।

ତୁମେ ମୋତେ ଭଲପାଅ, ଭଲପାଅ
 ନୁହେଁ ଖଲି କମ୍ପିତ ଅଧରୁ
 ମୋ ମୂର୍ତ୍ତିର ଶିବରୂପ ଦେଖିବି ମୁଁ ଅନ୍ତରେ ତୁମର
 ବାରେ ନୁହେଁ, ଶତବାର
 ଫୁଟିବି ମୁଁ ତୁମ ପଦ୍ମିନୀରେ
 ପୀରତର ସୁଧା ଯେବେ
 ଦେଖା ଦିଏ ନୀଳ ନୀଳ ପାହାଡ଼ର ତଖେ
 ଛୁଇଁ ଛୁଇଁ ତାଳ, ଗୁଆ, ନାରିକେଳ, ଖଜୁରୀ ଗଛକୁ ।
 ମୋ ଅନ୍ତର — ମନର କଣିକା
 ସଫେଦ ପଶଦ ଯିବି ଉଡ଼ି ଫର ଫର
 ତୁମେ ଅଗୋ ଦେଇବି ତୁମ୍ଭେ
 କହୁବାର ।

୧୪ । ୭ । ୨୦

ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୨୨ ॥ ଜଳିବ ଦୀପାଳୀ ଜାଳିବା ଆମେ
ଅସ୍ତ ରବି ।

ଛବି ତାର ଜଳିଗଲା ଅଜର ସନ୍ଧ୍ୟାରେ

ତୁମେ ମନ୍ତ୍ରୀହୃଦ

ଏବର ଏ ତପନର କରୁଣ ମୃତ୍ୟୁରେ ।

ତୁମେ ଅଉ ଶୁଣାଅନା ଫଳନର ଶେଳ

ଲଗୁଇ ଦିଅ ଅଖିର ଲେଉଟକ ।

ନାଗ, ସାଥୀ—ସହଶେ

ସଜାଅ ସଜାଅ ମୋତେ

ଲହାର ସାଞ୍ଜୁରେ,

ହାତରେ ଶଙ୍ଖ, ବଜ୍ର, ତାଲ

ସ୍ଵରରେ—ଧନୁ ଓ ତୁଣୀର ।

ଧଳା ଓ ଲଲ ଘୋଡ଼ାରେ ବସି

ଆମେ ଯିବା ଦେଶ ଜୟ କରି ।

ହାତରେ ବୈଜୟନ୍ତୀ

ବଦନରେ ପ୍ରଶାନ୍ତି ।

ତୁମେ ବଜାଇବ ଜୟ ଶଙ୍ଖ

ବଜାଇ ଦେବ ତରବାଗ

ପୋଛୁଦେବ ରକ୍ତ, ସ୍ଵେଦ

ଭରିବ ଉତ୍ସାହ

(ଅସ୍ତରବି ଅଉ ପଛେ ନ ଦେଉ ଉଦୟ)

ଫଟାଇ ଦେବା ମେଘର ଫଉଜ; ଅଳିଆର

ନେଇ ଆସିବା ଆକାଶର ଚନ୍ଦ୍ର

ଦେଖିବ ତୁମେ, ଦେଖିବି ମୁଁ—

ଦେଖିବ ଦୁନିଆ ।

ତୁମେ ବଲିଦେବ ସଳିତା,

ମୁଁ ସଜାଇ ଦେବ ଦୀପାଳୀ,

ଜଳିବ ଦୀପାଳୀ—ଜାଳିବା ଆମେ ।

୩ । ୧୦ । ୨୦ ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୨୩ ॥ ଆଖୁ

ଆଖୁର କଣରେ ପଶି
ତୁମେ ସବୁ ଜାଇଅଛୁ ଆଖୁ
ପୁଷ୍ପ ନୁହେଁ କାଟି କାଟି ପକ ପକ କର
ଉଚ୍ଛ୍ୱସ ଗୁଡ଼ିକ ସବୁ ବଲ୍ଲୀର ପାଇଁ ।
ତୁମେ ନୁହଁ ଜାଣି ଦନ୍ତ
ପକ ଅଉ ଗଣ୍ଠି ସହ
ଗୋଟାଗୋଟା ଆଖୁ ଜାଇ ରସ ଖୋଷିବାକୁ ।
ଖୋଷିବି ମୁଁ ଆଖୁ ରସ
ଧୋଇବି ମୁଁ ଦେହ ଦୋରୁଅରେ ।
ଡରନାହିଁ—ଡରେନା କାହାକୁ
ଭାଙ୍ଗିଅଛି ଦାନ୍ତେ ମୋର
ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗଣ୍ଠିକୁ ।
ତୁମେ ଗୁହଁ ପକ-ପକ ପ୍ରୀତି
ଜିହ୍ୱାର ଶଶିକ ଅଶା ।
ମୁଁ ଖୋଷିବି ପକ-ଗଣ୍ଠି ପ୍ରୀତି
ଅଶାର ପୁଣ୍ୟତା ପାଇଁ
ପ୍ରୀତିର, ଦେହର ।

୧୦ । ୧୧ । ୨୦ ଶାନ୍ତି ନିବେଦନ

॥ ୨୪ ॥ ପ୍ରଣୟ ଲେଖା

ଗୋଟିଏ ଦେଖା,
ଗୋଟିଏ ରେଖା,
ଗୋଟିଏ ଲେଖା ।
ଲେଖାଟି ମୋର
ରେଖା ତମର ।
ଦେଖା ଆମର ।

୨୪ । ୧୧ । ୨୦ ଶାନ୍ତିନିବେଦନ

॥ ୨୫ ॥ ବନ୍ଧନୀ

ବିଷାଦେ ପଡ଼ିବ ଶୋଭ ଏଇ ଶାଳ ବଣେ

ଉଠ,—ଅଶୋ, ଉଠ

ମୁହଁ ଯେ ଏକାକୀ ।

ପହର ମନ୍ତ୍ରରେ ତୁମେ ଲେଉଟାଅ କଡ଼

ନୀଳ ନାଶି ଘ୍ରାନ୍ତକ ସୈକତା ନଈକୂଳେ

ସତେ ଅବା ଲୁଗା ଶୋଭାପଡ଼—

ଅଭିମାନେ ।

ଲଜାଟିଏ ପଡ଼ିବ ହାଉଁଳି ।

ସୁନାବେଶ ଲେଟୁଅଛି ନୀଳମ କାଞ୍ଚିଲି ରୁକେ

କେର ବେର,

ସେ ଖାଲି ହାଉଁଳି ପଡ଼େ ।

କାହିଁ—କେଉଁଠାରେ ତୁମେ ?

ମୋ ଲୁଗା କାନ୍ଦୁର ବସି ଏ ପହରେ !

ଖୋଜୁଅଛି ମୋତେ—କିତାବ ମହଲେ,

ବଡ଼ ବଡ଼ ବହୁର ସନ୍ଧିରେ, ପଡ଼ିକା ପୁଷ୍ପାରେ ,

ଦଶନାହିଁ ଅକ୍ଷର—ଦେଖୁର ମୋତେଇ

କଳାର ଭିତରେ ଧଳା

ମୃତରେ ଜୀବନ୍ତ ।

ଅମ୍ବବଣେ

ତୁମେ ବୋଧେ କହୁଅଛ ବହୁତୀର କାନେ

ସମୀରରେ ଅତି ସଙ୍ଗୋପନେ—

—ମୁଁ ପ୍ରଣୟୀ ବିଧୁର

ସାଥୀଦ୍ୱୟ’... ।

କାନ୍ଦନା କାନ୍ଦନା ଆଗୋ

ଆଗୋ, କାନ୍ଦନା କାନ୍ଦନା

ଏଇ ସେ ମୁଁ ତୁମ ପାଶେ

ଭଡ଼ାଭଡ଼ି ତୁମର କୁନ୍ତଳ,

ପଶିତ ;

ଏକସେ ମୁଁ ତୁମର ବଦନେ ଲେଉଟକ ବିନ୍ଦୁରେ,

ସ୍ପନ୍ଦିତ ଓଠରେ,

ଅଶଙ୍ଖ ଅଶଙ୍ଖ, ପ୍ରତି ଅବସ୍ଥାରେ ।

କିଏ ସେ କାନ୍ଦିଲା ଆଗୋ

ଫୁଲର ଡୋରରେ

ଅସ୍ମାୟଗେ ;

ଏ ଯା’ର ବଳିନୀ

ସେ ଏକା ପାରିବ ଖୋଲି ।

୨୫ । ୧୧ । ୫୦

ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୨୭ ॥ ମାନବ

ସୁନା ଶିତି କଥା କଥା ଡେଇଁ
ଟେଲିଭିଜନ୍ ହାଉସର ଅଗ କଲ୍ ପୂର୍ଣ୍ଣ
ଏ ପୃଥ୍ବୀ ଦିଶିଲା ଟିକିଏ—
ବିଚିରଲା ଶୂନ୍ୟର ଅକାର
ନୂତନ ବେଦମନ୍ତ୍ର ଭିତ୍ତ ଭିତ୍ତାରଣେ
ହେଲି ସ୍ତବ୍ଧ ।

ମୁଁ ପୁଣି ପଡ଼ିଲି ଖସି
(ଏମିତି ମୁଁ ଖସେ ବେଳେ ବେଳେ)
ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରସ୍ତର ଯୁଗ ବନସ୍ତ ଭିତରେ
ସେ ଅନେକ ଅନୁରୂପ
ସେ ବହୁତ କଥା—କହିବାକୁ ଲଜ୍ଜାଲଗେ
କଞ୍ଚାମାଂସ ଶିଅ, ପଲ ପଲ କରି
କାଟି କାଟି ଦାଡ଼ୁଅ ପଥରେ
ଲେଖିବ ହୃଦୟ, କବିତାରେ ।

ଯୌବନ ପତର ସବୁ ହେଉଯାଏ-ହେନ ତଳ ଅବଶି ବାୟୁରେ
ରୂପର ଛପ୍ପି ମେଣ୍ଟିନାହିଁ—କାହାର ବି ;
ମୋର କି ମେଣ୍ଟିବ ?

୨୭ । ୧୨ । ୭୦
ଉତ୍କଳ ପଥରେ

॥ ୨୭ ॥ ବସନ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା

ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସେ ପାଟ ଶାଢ଼ୀ ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ସହରେ ସହରେ
ବିବୃତ୍ତ ଡାହାର ତୁମେ ଶୁଣିଥିବ ପଦିକା ପୁଷ୍ପାରୁ
ଜାପାନ ପଟ୍ଟରୁ ଉଡ଼ି ଆସିବ ସେ ଭାରତ ପଶ୍ଚିମେ
ପୁଣି ସେ ଆସିବ କାଲି ।

ପ୍ରେମା ମୋର ଗୁହଁନ ପଶ୍ଚିମେ ।

ପଶ୍ଚିମ ଆକାର ।

ଅନେକ ଦିନରୁ ତାର ବଗିଚାରେ ଫୁଲ ଫୁଟିଲଣି

ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାଟା ଆସୁଛି ବୋଲି,

ଡେଇଁ ଡେଇଁ ନଈ ନାଳ ବଣି

ପ୍ରେମାବି ଧରିବ ପଥ ବରଷକେ ଆସେ ମାଧ୍ୟ ଅରେ

ଛାଇରୁ ଛାଇକୁ ଡେଇଁ ଅଭ୍ରୁତ ଶିଆଲେ ।

ମୁଁ କାଟିବି ବାର ବାର

ଏ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ବିଜୁଳି ତାରରେ

କୁହେଲିର ଫେଣ ବୋଲି ତାକୁ କେବେ ଲଳିତ କରିବି ।

ଅଜି କିନ୍ତୁ ମୋ ସମ୍ମୁଖେ ଦୁଇଟି ଚନ୍ଦ୍ରମା

ଏକ ମର୍ତ୍ତ୍ୟେ ଅରେବ ଗଗନେ

ବାହାର ମୁଁ ଗାଇବି ପ୍ରଣୟେ ।

୨ । ୩ । ୧୯୭୧

ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୨୮ ॥ ରସ୍ତା ।

ମୋ ଶସ୍ତ୍ରର ଅଦ ନାହିଁ—ଅନ୍ତନାହିଁ,

ବୁଦା ବୁଦା ଅରମା ଜଙ୍ଗଲ

ଏ ଶତ ଜମିଟି ଏଠି ଶସ୍ତ୍ରାକଡ଼େ ଗଦା ଗଦା ହେଉ ।

ମୋର ନୟନରେ କ୍ଳାନ୍ତ

ହେଉଛିକିନ୍ତୁ ବ୍ରାନ୍ତ

ନିଦି ଅସେ ରୂପସୀର ପଦ୍ମକଳି ହାତେ

ଯାହାର ସୀମାନ୍ତ କାହିଁ ?

ଏ ଶତ ମରବ ଏଠି

ମରୁ—ମରଯାଉ,

ପ୍ରଭାତ ସେତୁରେ ଆମେ ପାରିହେବା

ଜୀବନ ପାଇବା

ସହଯାଉ ଯାହା ମୋର ଶସ୍ତ୍ରା ହେଉ ଶେଷ

ନୂତନ ଯାହାର ହେଉ ନବ ଶୁଭ୍ରରମ୍ଭ ।

୨୪ । ୧୧ । ୭୧
(ବନ୍ଦେଲୁ ଶାନ୍ତିନିକେତନ
ଫେରିଲବେଳେ)

॥ ୨୯ ॥ ମିଷ୍ଟ ଶତପଥୀ

ଅପ୍ତି ମିଷ୍ଟ ଶତପଥୀ ! ଅଭିସାର ସାଜିବ ନା କେବେ ?

ଶୋଇବନା କେବେ କା'ର ଅନ୍ଧକାର ଶାଳ ଡାଳ ତଳେ ?

ମନେହୁଏ-ତମେ ଖାଲି ଡର ଡର ଯାଇଛ ଦଶକୁ

ସୁରୁଜ ବୁଝିଲୁ ଅଗ୍ନି ସାଙ୍ଗ ଖୋଜି ଅସିବ ପଳାଇ

କାଳେ କେଉଁ କୁରୁବକ ଲଗିଯିବ ବାଟ ଅନ୍ଧାରରେ ।

ସେଇ ତମ ସାଙ୍ଗେ ଅସେ ନାମ ତାର ବନଫୁଲ ବୋଧେ

ସେଦିନ ମୋ ଫଟୋ ଦେଖି 'ଖୁବ୍ ଭଲ' କହୁଥିଲ ପଣ,

ହଠାତ୍ ସଂଧ୍ୟାରେ କାଲି ସମସ୍ତେ ପଡୁଥିଲ ପାଣି

ସାଇକେଲ୍ ଡେଇଁ ଦେଇ ହାତ ଡୋଳି ଦେଇ ନମସ୍କାର

ପାର୍ବତୀରେ ଗଛତଳେ ନିଛୁଟିଅ ମୁହଁ ସଞ୍ଜକେଳେ

ଅଦିନ-ପାଣିରେ ଅମେ ଧୋଇହେଲୁ ପାଖୁ ପାଖି ଲଗି ।

ଯା' ହେଉ, ସେଇଟି ଭଲ ହେଲେ ପଛେ ଅଂଶିକ ହସ୍ତିନୀ

ରଙ୍ଗିଅ କଦଳୀ ଭେଳା ବାସ୍ନା ବାସ୍ନା ଖେଳି ପାରେ ଭଲ ।

ମନେ ଅଛି ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ତଳେ ବର୍ଷା ଦିନେ ବାଉଁଶ ଗାଡ଼ିଅରେ

ଗୋଟିଅ କାତଟେ ଧରି ବାହୁଥିଲି କଦଳୀ ଜଙ୍ଗାଟା,

କହିଲ ଡୋଳିନି ଜମା, ସେଇଟା ଯା କଲ ହଇଶଣି

ଗୋଟାଯାକ ପଙ୍କ ହେଲି, ବାପା ମୋତେ ମାଇଲେ ଯେତେବେ

ଥାଉ ଥାଉ ତମ ଅଗେ ଲଭ ନାହିଁ କହୁ ସେ ଗୁଡ଼ାକ ।

ନଈଟା ବଢ଼ିବ ଏବେ କେଉଁ ଦୁରୁ ଫେଣ ଅସେ ଭାସି

କନକ ଚଢ଼େଇ ଗୁଡ଼ା ମୋ ବସାର ଗୁରୁପାଖେ

ଦେଉଛନ୍ତି ଏପାଖ ସେପାଖ,
 କରେଇ ଜାଲଟା ଧରି ଜଗିଲେ ବି ମାଛ ପାଛ ପଡ଼ୁନା ନାହାନ୍ତି ?
 ଆଗୋ ମିସ୍ ଶତପଥୀ, ଶରତର ରୂପସୀ ଗୁନ୍ଧନା,
 ବସନ୍ତର ଶାଳମୂଲ, ଚନ୍ଦ୍ରର ରଙ୍ଗଣୀ ଶିଶୁଷ !
 ଏଇ ପୋର ଦୀର୍ଘଶ୍ଵାସ ଶୁଣୁଥିବ କବିତା ଭିତରୁ ;
 ତମେ ଖାଲି ଶୋଇଥିବ,
 ଯେମିତିକା ଶୋରପଡ଼େ ଲଜକୁଳୀ ଅବଧୂତ ହିଅ
 ରେଜେଇ ଭିତରେ ପଶି ଅନ୍ଧାରର ଆଙ୍କୁଳି ଚୁପାରେ
 କଳାକାନ୍ଦୁ ରଜାପୁଅ ମେଲେ ନ ଜାଣିବି କାହା ପରିଚୟ ।
 କେତେଦିନ ଧରି ଖାଲି ମାଡ଼ିଥିବ ତୁଚ୍ଛା କଥାଟିରେ
 ମଦୁଆ ମଦୁଲ କଣେ କୋଇଲିଟା ଯେମିତିକା ଶବ୍ଦେ
 ଦିନ ସାଣ୍ଠ ଶୁଦ୍ଧ ସାଗ୍ରି ଆଉ କିଛି କାମ ନାହିଁ ତାର ।
 ଯଦର୍ଥ ପିନ୍ଧିବ ଶାଢ଼ୀ ପନ୍ଦିକାର ଦୁପଫେଣୀ ପୁଷ୍ପା,
 ଯଦର୍ଥ ଗାଉଁର ଗୀତ ବେହେଲର ପ୍ରଥମ ତାରରେ,
 ଅଖି କର ତଳ ତଳ ସମସ୍ତକୁ ଗୁହଁ
 ସିନେମା ଦେଖୁବ ଅବା ବୁଲୁଅଛ ରିକ୍‌ସାରେ ଶୁଦ୍ରାରେ,
 ଦୁଇପାଖ ବଡ଼ିଆଡ଼ି କହୁଥିବେ ବହୁ ଅଖି ଫେରି
 —‘ଏଇ ମିସ୍ ଶତପଥୀ ଏଇବାଟେ ଯାଇଥିଲେ କାଲି’ ।
 କହରେ କୋଣାକୀ ନାଗ ! ମହୋଦଧି ଫେଟେନାଛାଏ କଣେ
 “କରଂ ଭଲ ଜଣକ ସାଥୀରେ ରହିଯିବା ସାଷ୍ଟି ଜୀବନଟା” ।

୨୮ । ୩ । ୨୧

ଶାନ୍ତିନିବେଦନ

॥ ୩୦ ॥ ବିଷୁବ ନନ୍ଦନୀ

ସୁପ୍ରଭାତ, ସୁପ୍ରଭାତ ବିଷୁବ ନନ୍ଦନୀ
ସୁପ୍ରଭାତ ଚମ୍ପା, ସୁଜା, ରମା—ହେନା, ହାସା ଡାଲିଆ, ମଞ୍ଜିକା ।

ବକୁଳ ବନର ଗୁରୁପରି
ଅଜମର ଗୁରୁ-ଗୁରୁକିଆ ।
ମନପବନ ପାଦୁକା ନେଇଯାଏ ମଳୟ ଦ୍ଵୀପକୁ—
ଅନ୍ଧାର ନିରୁଦ ଘର
ଝରକାରେ ଲମ୍ବା କଳା ପର୍ଦ୍ଦା
ଗଜଦନ୍ତ ପଲଙ୍କର ଅଙ୍କ—
ସାରୁନ ଫେଣିଆ ଶେଷ ନୂଆ, ଭାରି ନୂଆ ।

ତୁମର ଜୁଡ଼ାର ମଉଳା ମଞ୍ଜି
ବିଷୁବର କାସ୍ତାରେ କାପିତ ;
ଚଇତର ତାତିଲ ନିଶ୍ଵାସ ଯାଏ ଆଉ ଆସେ
ମୋର ଅଙ୍ଗେ ଅକସ୍ମିକେ
କୈଶାଙ୍କର ଧୂଳି-ଝଡ଼ କାଜେ,
ହୁଅଁ ନା, ହୁଅଁ ନା ମୋତେ ବଢ଼ିଯିବ ଦେହର ଉତ୍ତପ ;
ଶୀତଳ ଏ ସକାଳଟା ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଜୀବନ ଅଗରେ ।
ଥୟଧର ଶୋଇପଡ଼ୁ ନିଃଶବ୍ଦେ ମେଦନୀ,
ତେବେ ଯାଇ ଉତ୍ତପ ଚୂର୍ଚ୍ଚିରେ ଲଭିଅଛି ବିଷୁବ ନନ୍ଦନୀ ।

୧୪ । ୪ । ୨୧

ବିଷୁବ ସଂକ୍ରାନ୍ତି
ଶାନ୍ତିନିବେଦନ

॥ ୩୧ ॥ କଳା

‘ନମିତା, ନମିତା ସତେକି ପାଗିଲି ହୋଇଗଲ ତୁମେ ?’

‘ନା, ହୋଇନି । ସେତିକି ବାପେ ବାକି ।’

‘ମୋ ଅଡେ ଅରେ ଦେଖି ଦେଖି ।

ଦେଖିବନି ?

ଅକାଶର ବିଷ୍ଣୁଟା

ସମୁଦ୍ରର ଗଭୀରତା—

ଦେହର ଉଷ୍ମତା

ମୋର ଅନ୍ତରରେ ଜମାଟ ବାଜିଛି ବୋଲି କହିବ ତୁମେ

ଅଜି କାହିଁକି ସବୁ ମୂଲ୍ୟ ହାନି ?’

‘ବିହଗ ବିହଗୀକୁ ସ୍ବେଦ ଦେଲାନି ।’

‘ମିଛକଥା ;—ସାଗର କେବେ

ତଟିନୀକୁ ଫେରିବ ଦେଇପାରେ ନମିତା ?’

“ହୁଏତ ପାରେନା । କିନ୍ତୁ—

ତରଙ୍ଗର ଧକ୍କା ଦେଇ ବିରୁଣକୁ କଣ ନକରେ ସେ !”

“ସେଇଠି ଯେ ପ୍ରେମର ପ୍ରକାଶ, କଳା ନମିତା ।”

୨୭ । ୪ । ୨୧ ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୩୨ ॥ ମଣିଷର କାହାଣୀ

ରୂପ ଯେଉଁ ରଜନୀରେ କଥା କହେ ବହୁଳ ବହୁଳ

କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ଶିଖା

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେଇ ଅନ୍ଧାର ସାଗରେ

ଅମୃତତ୍ୟା କରିଥାଏ, ଅବା,

ଲଗୁଇ କାୟାକୁ

ରୂପ-ରୂପ ଶୋଇ ରହେ କାନ. ଡେଇଁ ତଳେ କଣକୁ

ସେମିତି ଗୋପନ ଅର୍ଥ

ଭଲକର ବୁଝିବାକୁ ସୃଷ୍ଟି ମନ୍ଦ ଦେହର ମମତା ।

ଜ୍ଞାନର ପ୍ରସ୍ତାରୁ ସବୁ ଲଭିଯାଏ ଅକ୍ଷର ଗୁଡ଼ାକ

ସୃଜନର ମାଂସପେଶୀ

ମାନେନାଲ ଝଡ଼ ରାତି, ମାନେ ନାଲ ଛଳପୁ, ଟଙ୍କାର

ହୁଅ ଦୁଃଖିଆ, ଅଭ, ପୁଅପଢ଼ା

ଝିଅ କାହାଘର ;

ଶିଶୁର ଚନ୍ଦନ

କର୍ଣ୍ଣେକେକେ ନ ଆଶେ ପ୍ରମଦ

ଶାସନରେ କର୍ମଦଣ୍ଡ, ଶତ୍ରୁ ଅଫମଣ

ସବୁକିଛି ଭୁଲିଯାଏ—

ଭୁଲିଯାଏ ଶିଳପାନୀ, ସ୍ବପ୍ନ ସିଂହାସନ ।

୨୨ । ୭ । ୨୨

ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୩୩ ॥ ଓଡ଼ିଶୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ

ଜଣକ କବର ପରେ ମୁଁ ଗଢିବି ସାହି
ଫୁଟାଇବି କହୁଫୁଲ ସାଜି ମାଳାକାର
ଅଜି ଏ ଶ୍ମଶାନ-ଘାଟେ ବାଞ୍ଛି ଅସେ
ସୁନ୍ଦର ପବନେ
କୁହେଲି ଘନେଇ ଅସେ ସାଗରର ତରଙ୍ଗ ଓଠରେ
ଅନମନା ହରଣୀଟା ଭୟପାଏ
ଶିଅର ଲଟାର ପାଶେ ଛପି ଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଶବରେ ।

କସନ୍ତର କନ୍ୟା ତୁମେ
ତୁମେ ପୁଣି ଯୌବନର କନ୍ୟା:
ଲଜଲଗେ ଖୋଲିବାକୁ ନୀବକଳ, ମୁହଁ ଅନ୍ଧାରରେ
କମ୍ପିଉଠେ ତମର କମ୍ପନେ ।

କୋଣାର୍କର ଫୁଲ ତୁମେ
ପୁଅବାର ସବୁରଙ୍ଗ ତୁମର ଓଠରେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା କନ୍ଦରର ଲକ୍ଷ୍ମୀ—
ଡରଡେଶୀ ଦସ୍ୟୁ ଏବେ ନିରେଖିବି ତୋର ବଡ଼ଘରେ
ଲୁଣିତ ଯୌବନ ତୋର ପାଶ୍ଚାତ୍ୟର ପଣ୍ୟ,
ଉଡ଼ି କାଲିରେ ନାଚେ ଅଦେହୀ ଡାଅଣୀ ।

ଶୁଣିବି ମୁଁ କୁହ ତୁମେ କଥା
ତୁମର କାହାଣୀ ଶୁଣି ରଚିବି ମୁଁ ଅପ୍ରିୟ କବିତା

ମଞ୍ଜମଲ୍ଲ ଉଅସରୁ ଖସିପଡ଼େ ଲଟା ଆଉ ଚୁନ,
ନାଗ୍ନମନ୍ତ୍ରୀ କାନେ ବାଜେ ମରଣର ଶତାଧିକ ଧ୍ବନି
ନୁହେଁ ମନ୍ତ୍ରଣାଗାର ଉଦ୍‌ଘାଟନ ହେଲା ଏବେ କାହିଁ

(ଅବରତ ପିଟିହୁଏ, ଅଗା ଲକ୍ଷ୍ମୀ
 ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଅଗ୍ନେୟ ଲମ୍ଫନ)
 କର୍ମ-କ୍ଷମ, ନିଷ୍ପର୍ଣ୍ଣାର ତଳେଲ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିମିତ୍ତ ।
 ଜୀବନର ବ୍ୟବସାୟ ଶେଷ କରି
 ଫେରିବି ମୁଁ ଯାଯାକର
 ତମର କକ୍ଷରୁ,
 ଦୁଇ ଅଣି ମେଲି ମୋତେ ଦେଖିବକି ସାଗର ସୀମାରେ
 ବିଦାୟୀ ମାସୁଲ ଶୀର୍ଷ
 ଦିଗନ୍ତରେ ଭୁବିଗଲୁଥାଏ ?
 ଜୀବନର ଦେହ ଚିହ୍ନ ତମ ଦେହେ ଆଉଁବା ନଆଉ
 ତୁମର ମମତା ମୋର ବନ୍ଧୁର, ଜୀବନେ
 ଅଣେ ଯେତେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାବତ ନୁହେଁ ଭୁଲିବାର ।

୧୯ । ୭ । ୨୧ ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୩୪ ॥ ଯୌବନ

ଅବାଶ ସେପାଖେ କେଉଁ ଦୂର ବଣେ
 ତୁମର ବଢ଼ିଣୀ କାଜେ—
 ବହୁଲେ ପୁରୁର ବାଅ,
 ବହୁବାର ମୁହଁ ନିରେଖି ଜଗିଲି
 ବହୁଦିନ ସୁଦ୍ଧା ସାର,
 ଜାଣି ନ ପାରୁଲି ଅହା ।
 ଅସେ ଯେବେ ତମ ତନୁର ବାସ୍ତା
 ଅଶିଷ ବାଦଲେ ଭାସି
 ମଳୟ ଜେମାର ମେଲେ,

ମୁଁ ଦେଖଇ ତେବେ ସୁଜନ ସ୍ବପ୍ନ
 ମାଟିର ଶିବରେ ଶୋଇ
 ଚଟୁଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଢଳେ ।
 ସକଳ କାନ୍ତ କୋମଳ ଲଳିତ
 ଫୁଲ ଫୁଟିବାର ବେଳେ
 ସ୍ବାଗତ କରୁଛି ତାରେ
 ଜୀବନ ସାର ମୁଁ ଲେଖିବି କବିତା
 ଗଉର ଢଳୁର ଲଗି
 ପଦ ଚରଣ ଢଳେ ।

୭ । ୮ । ୨୧ ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୩୫ ॥ ମୁକ୍ତା ବ୍ୟବସାୟୀ

ଛଟିକା ପ୍ରଭାତ ନାନା
 ଧାଇଁ ସାଇକୁ ବୁଲି ଅରମ୍ଭେଇ ହସ ଖୁସି ଗପ
 ଉଜ୍ଜଳ ଦିନର ବାଉଁଶ ଦେଇ ଦେଇ ସବୁର ନବରେ ।
 ଗାଁରେ ଗାଁରେ ଭଣ୍ଡ
 ପଲଟି-କଣ୍ଟାର ବୁଢ଼ା
 ରକ୍ତପ୍ର ମଣିର ବଣ
 ହାତ ପାତ କାଳରାତି ଯନ୍ତ୍ର
 ଗୋଟି ଗୋଟି କରେ ନିତ ପାନ ।
 ଅସଗୋ ଅସଗୋ ପ୍ରିୟା,
 ହାତେ ଧରି ସୁନାର ପାଛୁଅ
 ଯିବା ବିକେ ମୁକ୍ତା
 ବାଦ ଭାଲ ଭୟ ନାହିଁ
 କଟାକ୍ଷର ମୋ ଶ ଶିତ ହୃଦୟ
 ତରସିବ ମରଣ ସୈନିକ ।

ତୁଲି ମୋ ସରଗ ଚମ୍ପା
 ସଂକୃତର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରତିନିଧି
 ଚରଣ ଗୁଲିର ଛନ୍ଦେ
 ବାଜି ଉଠେ ଜୀବନ ବଲ୍ଲଙ୍ଗା
 ଲଭ କିସ—ଥେଲ ଥେଲ
 ନାଚି ଏଇ
 ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାଲିଟାରେ ?
 ଗୋପନରେ ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ
 ଶୁଭର ସାଗର ଢଳୁ ମୁକ୍ତା ଖୋଜି ବିକିବା ବସ୍ତ୍ରରେ ;
 ତମର ଅନ୍ତର ଛଟା
 ହେବ ନଥ, ମଥାମଣି ପ୍ରତି ନାଗରାଜ ।

୮ । ୧ । ୨୧ ଶାନ୍ତିନିବେଦନ

॥ ୩୭ ॥ ଆସବାବ ପଦ

ଆସବାବ ପଦ ସବୁ ରଖିବା ସଜାଡ଼ି
 ଥାକ-
 ଥାକ ;
 ପରଢୁଲ ପ୍ରକୋଷ୍ଠର ଗୁରୁକାନ୍ତ ଛୁଇଁ
 ଖେଳୁଥିବ ମୋର ଅଞ୍ଜ ତୁମର ମହକ ।
 ସମ୍ବଲପୁର ପର୍ବୀକାତାୟନେ ସାଜିବ ପ୍ରାଚୀର
 ବାଧାଦେବ ଅନାବୁଦ୍ଧ ବିକଟ ନୟନେ ।

କହୁବ ରେଡ଼ିଓ
ମଧୁଲୋଭା ଭ୍ରମରର ଅସୁକଥା ।

ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଅସୀମ ଭର୍ମି !
(ମୁଁ ଯୌବନର ସେନାଧ୍ୟକ୍ଷ)
ତମ ଦେହେ କହୁବାର ଆଶିଷ ଚମକ ।

ଜୀବନର ବିଭ୍ରାନ୍ତ କାଳ
ତାର ହୃଦୟର ଖେଳେ
ଏକମେଳେ
ପାଲଟିବା ମୃତ୍ୟୁର ସୈନିକ ।
ଆମେ ଯାଇ ସଜାହେବା ପ୍ରତିଭାର ଋମେ
ଆସବାବ ପଦ ପରି ପ୍ରସ୍ତାର ସଦନେ
(ମୁଁ ନିଷ୍ଠିତ ରହୁବ ପ୍ରଥମେ)
ତମେ ଥିବ ମୋର ପାଖଲଗ
ସେଦିନ ରେଡ଼ିଓ ସବୁ ଗାଉଥିବେ ଆମର ସଙ୍ଗୀତ ।

୧ । ୮ । ୭୯
ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୩୭ ॥ ଫୁଲ — କୀଟଦଣ୍ଡ

ସଞ୍ଜ ସମୀରେ ଶିଞ୍ଜନ କାର
ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ କଥା ବାଣୀ
ଅଙ୍ଗନ କୋଳେ ରଙ୍ଗ ଫୁଆରା
ସୁଖ ସାଞ୍ଜେନା ଚର୍ଚ୍ଚା
ପଶ୍ଚିମୀ ସୁଅ ବହେ
ଅସ୍ତ ଯାଉଛି ସୁରଥ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟସ୍ତ ମରୁତ କହେ ।

ନବରସ୍ତାର ନବ ସମ୍ଭାର ଚଳ ଚଞ୍ଚଳ ଚୁଲି
ରୂପ ବୈଭବ ଦେହ ଯୌବର ପାଟ ଅଞ୍ଚଳ ନାଲି

ଲକ୍ଷା ଚରଣ ଶୋଭା
 ଫିଟି ପଡ଼େ ଯେବେ ନୀଳ କୁନ୍ତଳ ଛୁଟିକି ପଡ଼ଇ ଅଭା
 କବିତା ନୁହେଁ ସେ କବିତା ନୁହେଁ ସେ କବିତା କବିତା ସବୁ
 ଛନ୍ଦ ଡାହାର ଗନ୍ଧ ଅଣିତ ଶଶି ନିନ୍ଦିତ ଭବୁ
 ରଣି ତାହାର ନିଆଁ,
 ଜାଳେ ଜଙ୍ଗଲ ଜାଳେ ସଂସାର ଜାଳଇ ଗାଁ-କୁ ଗାଆଁ ।

ଚମକି ପଡ଼ୁକି ଫୁଲ,
 ଚୋରପାଏ ବୋଲି ଦୁନିଆ ତେ'ହର ଲଳିତୁହାଣୀର ମୂଲ ।
 ତା ୧୭ । ୮ । ୨୧
 ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୩୮ ॥ ନାରୀ

ତୁମେ ତ ବିଶ୍ୱର ଅଧା
 ସାନ ବୋଲି କହୁଛ କେମିତି ?
 ତମର ଶାସନେ ଭଦେ
 କୋଟି କୋଟି ଗ୍ରହ, ଚନ୍ଦ୍ର, ତାରା
 ଫାଲ୍‌ଗୁନର ଛବିଲ ସକାଳ
 ଅଣି ମୃଦା ସଂଧ୍ୟା ।
 ସୁନାସି ଫୁଲର ତେଜେ
 ସାନକର ଯେତେ ଅଗ୍ନି ଶିଖା
 ତୁମେଇ ଲଗାଇ ଦିଅ-ଅଉ ଏକ ନୁହନ ଅନଳ
 ଚକ୍ଷୁ ହସେ ଯାର,
 ହଜାର ଦୋଶର କୀଟ
 ମାନେ ନାଲ ପ୍ରଳୟ ମେଦୁର
 ଜୀବନର ପୂଜା ତାଲ ପିଙ୍ଗି ଦେଇ ତମର ଗରଭେ
 ପାର ହୁଏ ଯୌବନର ଗଡ଼ଖାଇ ସମସ୍ତ ପରିଖା ;

ନଳା-ଦାତେଇ ଢଳ

ସ୍ବଦେହ ଶରତ ରକ୍ତେ ବୁଡ଼ିଯାଏ ଅହତ ବିହଗ ।

ମୁରଲି ଡାକରେ ତୁମେ ଅସିଥିଲ କଦମ୍ବ କାନନେ,

ଇନ୍ଦ୍ର ତାବେ ଗୌତମର କଷେ

ପାତଥିଲ ପୁଲର ବିଛଣା

କଣ୍ଠର ଜନମ ପାଇଁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଯେବେ ସାଜିଲା ମାନବ ।

ମୋର କଷେ ତୁମେ ହୁଅ ସମତଳ ପ୍ରବାହିନୀ ନଦୀ

ଧ୍ରୁପ ଅମୋଦତ ପଥେ ପଦ୍ମରେଣୁ ବିଧି

ପ୍ରଭାତର କଣ୍ଠିକାର, ତଳ ତଳ ଲବଣୀ ପିତୁଳା

ହାତ ପରେ ହାତ ରଖି ଲଭାଇବା ଅନଙ୍ଗର ଧୁନି,

ଦେବାଳୟ ତୋଳି ଏ ବିଶ୍ବରେ

ନିଜେଇ ସାଜିବା ମୂର୍ତ୍ତି-ଦେବ-ଦେବୀ

ପୂଜି ପରସ୍ପରେ ।

୩୨. ୮, ୨୧ ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୩୯ ॥ ପ୍ରେମଲତା

ଗ୍ରନ୍ଥାଗାର ବହୁଥାକ ପିଟି ତମକୁ ମୁଁ ଦେଇଛି ଅଘାତ

ପ୍ରବଳ, ନିବନ୍ଧ ସବୁ ହତାଦରେ ପିଙ୍ଗିଦେଲ ବୋଲି

ଭୁଲିବ କୁ ସମୟର ଦୀର୍ଘ ଅଲୋଚନା

ଜୀବନର ଗୁଣ

ସର୍ୟଦା ଉଲ୍ଲସ ଡାକ

ବିଜ୍ଞାନର ବିଜୟ ବାରତା ।

ତମେତ ଅସୁର ନିତି

ସ୍ବର୍ଣ୍ଣାସ୍ଥିତ ମେଘ ପୃଥିବୀରେ

କୁସୁମ ସଭାରୁ ଶୁଣି ପ୍ରତିଦିନ ତୁମର ଭାଷଣ ।

ଶୁଣିବାକୁ ଜୀବନ ଉଚ୍ଛ୍ବସ ।

ସଜ୍ଜିତ କୁଟୀରେ ମୋର ହୋଇନାହିଁ ତୁମ ପଦାପଣ
ଦେଖିବାକୁ,
ନିଜକୁ ଆଦାତ ଦେଇ ଯାହା ଯାହା ସାଇତକି ମୁହିଁ ।

ମୋ କୁଟୀରେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ପଡ଼େ
ଗନ୍ଧ ଛୁଟେ ମଟାଳ ମାଟିର
ପ୍ରଥମ ମେଘର କାୟା ରଖିଥାଏ ପିରୁଣ୍ଡା ଯଥା ।

ମୁଁ କବି ଏ ବିଶ୍ଵ ଜୀବନର
ଅନେକ ଜଙ୍ଗଲ ତଳେ ଜାଳିଛି ମୁଁ ସୁନାର ପ୍ରଦୀପ
ହାତେ ମୋର ଶାନ୍ତିର ମଶାଲ
ରୁଦ୍ଧସ୍ଥର ଅଶା ଥାଲି
ଦୁର୍ବଳର କଳ,—ଉପୁକର ଦାନକର ଭୟ ।

ମୋ କୁଟୀର—ଏକ ଅସ୍ଵାଗାର
ଦାଉଥି କଟୁରା ରୁଲି କାଟେ ମୁହିଁ ସମାଜର ପଶୁ
ପ୍ରତ୍ୟେକକଣିକାର ଶକ୍ତି କଳିବାକୁ ।
ଅନାରୁର, ଅବରୁର
ସବୁର ମରଣ ଲଗି ରଖିଛି ମୁଁ ଲୁହାର ହାତୁଡ଼ି ।

ତମକୁ ପାଇବି ବୋଲି ଏ ବିରାଟ ସାଧନାର କରେ ଆୟୋଜନ
ସଖି, ପ୍ରିୟତମା,—
ତମର ଅନନ୍ଦ ପାଇଁ ରଚିଛି ମୁଁ ଅଜସ୍ର କବିତା
ମାନିନାହିଁ ଭୟ, କହିବି ବିପଦର ଅକ୍ଷାଂଶ ଦ୍ରାଘିମା ।

୨୮୧୨୭
ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୪୦ ॥ ତରଙ୍ଗ

ବଧୁଲ ବହଳ ନାଲ ପୋହଳା ସନ୍ଧ୍ୟାର ଚେତ
ବରଷ ବାଧରେ ଆସି
ଶିର ପିଟି ବେଳାଟାରେ ନିଜକୁ ମାଇଲ ନିଜେ
ରସର ଭୂରଙ୍ଗ ଖୋଲି ଅପଣା ବେଶକୁ ଆପେ
ଗମ୍ଭୀର ଗମ୍ଭୀର ହ୍ରଦେ ଫିଙ୍ଗିଦେଲା ଦେଖୁ ଦେଖୁ ;
ତଳକୁ କରନ୍ତି ତାଳ
ନଜାଣି ନବୁଝି କିଛି ହାଣିଦେଲା ଅପଣାର
ଘର ପୋଷା ସାଧବ ବୋହୂକୁ ।

ଅଲମ୍ବ ବଲମ୍ବ କରି ଧଳାକୁ କହିଲ କଳା
ନାଲରେ ମିଶାଇ କାଲି ଶୁଦ୍ଧର ଉପମା ଦିଏ
ଛନ ଛନ ମନ ତାର ଛପି ଛପି ଘୁରୁଲେ
ଛାଇରେ ଛାଇରେ ମିଶି ଓଲ ଚଳୁ ଗଛର ତଳକୁ
ଖୋଜି ରୁଲେ ନୀରବରେ ଅସ୍ତିତ୍ୱ-ସ୍ତିତ୍ୱକୁ ।

ତେବେ ବି ବସିଛି ସିଏ ପିଠିକୁ ଅଭିଜ୍ଞ ମୋର
ପୋଖରୀ ଗୋଲିଆ ଜଳୁ ଶ୍ଳେଷ ଶ୍ଳେଷ ମୀନ ଝୁଣି
ବାର ବାର ମଙ୍ଗ ମୋଡ଼ି ଭଜାଣି ନଇଟା ଦେହେ
ଏଣିକି ତେଣିକି ଛୁଟେ ସବୁ ଘାଟ, ଭୁଠ ଭୁଲି ।
ମୋ ମୁଖର ଧଳା ତଳ ତାଆରି ନାରଙ୍ଗୀ ଦେହେ
ନିଇତ ଭକୁଟି ଭଠୁ ସରମ ଧରମ ସାର
ଅଳିକ ଜୀବନ କଥା ଭେଳିକି ଲଗାଇ ଦେବ
ବରଫ ସଇନି ଧରି ଭଉଁର ଦେଶର ଶିଖା ।

ରହଣୀ ଘଣ୍ଟାଏ ଜମା ସାରିଥିବା କାମ ଦାମ ;
ଅଳସ ବଳାସ ରଖି
ଜୀବନେ ଜୀବନ ଆପି
ସଜାଡ଼ ସଜାଡ଼ ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟ ଦେବା ଯେ ଦେଉଳ ଶୁଭ ।

୩ । ୯ । ୭୯ ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୪୧ ॥ ଦକ୍ଷିଣ ନାୟକ!

କଉଳ ଅବେଶେ ମୁହଁ
ନଈଆଟେ ଜଳପାନ କେଲେ
ଉଦ୍ୟାନରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ଛତ୍କର ନିଦି ଗଲେ ଭାଳି
ଦେଖଇ ନିଜକୁ ତାଙ୍କ ଲୁଚିଛି ସେ ମଣାର ସେପାଖେ
(କାଚର କଳସି ଦେହେ ରଙ୍ଗ ଜଳ ପରି)
ମେଜର କଣିକୁ ମୋତେ ଖୋର କରି ଠେଲି
ପ୍ରଦୀପ ଲିଭାଇ ଦେଇ ଜାଳିବାକୁ ଜୀବନର ସମସ୍ତ ପ୍ରଦୀପ
ଏ ପଲଙ୍କ ତାର ପିଲିସଜ
ପରପୁର ଚନ୍ଦ୍ରବିର କରିଛି ସେ ସଳିତାର ସଜ ।

୨୭ । ୮ । ୨୧

ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୪୨ ॥ ଯୌବନରପ୍ରହରୀ

ଯୌବନର ପ୍ରହରୀ ମୁଁ
ଏଣିକି ତେଣିକି ଚାହେଁ
ସପନ ଭୁଲାଇ ଦେଶେ ଶୁଦଧାରା ଜଗି ରହୁ
ବିଜୁଳି ଯେମିତି ଜଳେ
ଅଲୁଅ ଯେମିତି କାନ୍ଦେ
ମେଘ ତାଙ୍କେ ମେଘର ମୁଣିକୁ ।
ଅସିରୁ କି ଅସିରୁ ନାହିଁଲେ,
ନଈ କାଲିଘର ତାଙ୍କେ କିଅ, କାଶିତଣ୍ଡୀ
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପୃଥ୍ବୀ ରୂପ ଦେଖିବା ପାଇଁଲେ ।

ଉଥସ ବାହାର ଲେଖକ
ପରୁରନ୍ତ୍ର ଜଣ ଜଣ କରି
ତାକୁଟି କି ଦିବସର ଶେଷ
ମଧ୍ୟାହ୍ନର ତପନ ଅନୁବେନ
ଅଦେହ୍ୟ ବାଥର ଗୁଲ
ବାହେ କି ଲେ ଶୀତର ତରଣୀ ?

ଯୌବନର ନାଟ୍ୟାରୂପ
କରିଛି ଯେ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଦର୍ଶନୀ
ମୁଁ ତାହାର କେନ୍ଦ୍ର, ଚନ୍ଦ୍ରପଟ
ତମର ବିଚିତ୍ରାଞ୍ଚଳ ଘେରିଛି ମୋ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମୁକୁଟ ।

୭ । ୯ । ୨୧ ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୪୩ ॥ ନୟନକ୍ଷିର ନାୟିକା

ଉଠ...ଉଠ..., ମୁଁ
କେତେକେଳ ଯାଏଁ ଶୋଇଥିବ ଆଉ ?
ରୁପ..., ପାଟି କର ନା ।
ସକାଳ ରବିର ରଙ୍ଗ କେତେ ମନୋହର !
କଣ, ତମ ଓଠ ପର ?

ଧେର..., ବେହୁଆ
ବାହାରେ ତାକୁଟି ସହର
ପାଇବ ପୁଅ ବଜାଉଛି ଯୁଦ୍ଧର ନାଗରୀ

ତୁମେ ସାଞ୍ଜୁ ପିନ୍ଧିବ କେତେ ବେଳେ ?
 ମଠର ଗାଡ଼ର କର୍ମ-ଅନ୍ଧାନ ?
 ବିଜ୍ଞାନାଗାରର ପରୀକ୍ଷା ? ?
 ତୁମର କାବ୍ୟ ଶେଷ ହୋଇନାହିଁ
 ନାୟକର ସୁନା ଶିଙ୍ଘିର ଯୋଜନା
 କେତେ ବେଳେ ହେବ ସଫଳ
 ଦୋକାନ ବନ୍ଦ ଦେଖି
 ଫେର ଯିବେ ଗ୍ରାହକ
 ଉଠ, ...କରାଦି କାମ ଶେଷ କର ।

୧୦ । ୯ । ୨୧

ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୪୪ ॥ ଅହଲ୍ୟା ଉଦ୍ଧାର

ପ୍ରାସାଦ ହୋଇଛି ଠିଆ ନାହିଁ ଶକ୍ତିବଧୂ
 ନାହିଁ ରୁଷି — ଖାଲି ତପୋବନ,
 ଶୂନ୍ୟ ଦେବାଳୟ ;
 କାହିଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ?
 ନିକାର ଭରିଛି ଏଇ ଭ୍ରାତୃତ୍ବ କେଦାରେ କେଦାରେ;
 ଗୋଲପି ନଗର ଏକ ବୁଝିଗଲା ସଂଧ୍ୟାର ସାଗରେ ।

ନୂଆ ନୂଆ ଚେତୁ ସବୁ
 ପିଟି ହୋଇ ପଶ୍ଚିମା ପବନେ

ବେଳାର ସରଳ ବାଲି ଦେଲେ କାଟି ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରି
‘ସାଇନୋ’ କରିବା ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ରହିଲ ଅବୋଧ୍ୟ
ଅନ୍ଧାର ଟାକ୍ସିରେ ବସି ଘୁମନ୍ତୁ ପ୍ରହରେ
ହେମଶୟ୍ୟ କଲେ ନଷ୍ଟ
ମତ୍ତ ପଟ୍ଟପାଳ ।

ଭାରତୀୟର ଭାମୁଡେଇ ମଞ୍ଚମଲି ହୋଟେଲ ପାହାଚେ ।
ନୀଳ ନେତ୍ରୀ ସଙ୍ଗେ ନୀର ଲେହନ ନର୍ତ୍ତନ
ମେଘ ଅଙ୍ଗେ ଜଡ଼ିଯାଏ ବିଜୁଳର ହାତ
ହାତ ନୁହେଁ ହାତର ଛଳନା
(ପ୍ରେମ କେବେ ନଥାଇ ବେଦନା ?)

ଅସ ଅସ ପ୍ରିୟା !
ଭାଙ୍ଗିବା ସାମ୍ପେନା ପାତ୍ର
ସାକୀର ବେଶମୀ ବେଶ ଫିଙ୍ଗିବା ଅଜାରେ
ପୋଛୁଦେବା ବୃନ୍ଦାବନ ନାମ
ସୁଷମ କରିବା ଫୁଲ ଦେବା ତାରେ ରୂପରଙ୍ଗ ଅଣି
ଦୀର୍ଘ ଏତେ ଦିନ ପରେ ହେଲ ଯାହା ଅବିରାଜ ଅମ ।
ଅହଲ୍ୟାର ମୁକ୍ତିପାଇଁ ହେବି ଶ୍ରମଚକ୍ର
ସୀତାହେବ ରହିଲ ମୋଶୁଣୀ ।

୨୧ । ୯ । ୬୧

ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୪୫ ॥ ରଜନୀ

ଏକାକୀ ଯାଏ ଦୁଃଖ ଦିଏ ।

ହୃଦୟ—ପଦ୍ମ ଗୁଡ଼ ଦୂରେ

ନିର୍ମମ ସେ ଜାଣି-ବଞ୍ଚୁ କାଠଦଣା ପକ୍ଷୀ କକଳରେ

କାନ୍ଦେ ତାଳି ଲହ ;

ଲୌହ-ପାଦ-ରେଳ ଦୁଇପଦେ

ଦଳିଦିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦଳେ, ପ୍ରୀତି-ପଞ୍ଜବନେ

ଅଜୟର ସ୍ରୋତେ ସ୍ରୋତେ ଭାସିଯାଏ ଚୂର୍ଣ୍ଣ-ରକ୍ତ ରେଣୁ ।

ଶୋଇଥିବ ତମେ ଏବେ ତମର ଠାଣିରେ

କବରରୁ ଜହ୍ନ ଖୋଲି

ଓଁ କାନ୍ତି ଗୋଲପର କଢି

ଚନ୍ଦ୍ର-ଶିଳ୍ପୀ ଚନ୍ଦ୍ରପର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ପୌକନକୁ

କରି ଆଲିଙ୍ଗନ ।

ଦ୍ଵିପଦ—ରାତିର ଦାନ୍ତ,

ଅନ୍ଧାରର ହାତ-ଉପୁଙ୍କର,

ଗୁମ୍ଫାର ବିକଟ ଚକ୍ଷୁ

ବିଜୁବତ ନିଜ୍ଜନ-କନର

ଧରଥିବ ଗୁପ୍ତି ତମ

ନୟନର ସଂକୁଚିତ ଭୟାଞ୍ଜି-ପଟକୁ ।

ଗୁହାଧର କାନ୍ଦିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ ତମ ଦୁଃଖ ଦେଖି ।

ଏ ଜହ୍ନ ମାରୁଚି ହାଲ

ବଉଦର ଅମ୍ବ-କୁଞ୍ଜେ ବସି
 କରେ ଶବ୍ଦ—କୋକିଳର ସବୁଶବ୍ଦ କରି ଅମ୍ବସାତ ।
 ଶ୍ରୀର କରୁଣ ଶେଷେ
 କାନ୍ଦୁନାହିଁ ଭରଣାୟା ପଣି
 ରଜନୀ !—ତୁମେ ବିଦାୟ ନିଅ,
 ବିଦାୟ ନିଅ ।

୨୭ । ୯ । ୨୧

(ଗୟା ପାପେଞ୍ଜର-ଶାନ୍ତିନିକେତନରୁ ପିଆଳଦା)

॥ ୪୭ ॥ ପ୍ରେମ

ବହୁକାର ତାକିଶ ମୁଁ ସୁଗତରେ
 ନିରୁଦରେ—ପ୍ରିୟା ପ୍ରିୟତମା ।
 ଗୋଟାଏ ଫୁଲିତ କାହିଁ ହେଉନାହିଁ ଶେଫାଳି ପାଦପ୍ତ ।
 ନାହିଁ ତରୁର
 କାହିଁ ତାର ଅଧରର କମ୍ପନ ସଙ୍ଗୀତ
 ପଦ୍ମକାୟୀ ଗୁଡ଼
 ପ୍ରତିଧ୍ବନେ ଧ୍ବନିତ କେବଳ ।
 ପ୍ରେମର ଆରାଧ୍ୟ ଯେବେ ଉକୁଟିକ ସମସ୍ତ ପୃଥ୍ବୀ
 କେନ୍ଦ୍ରକି ପାରିବ ରହି ଦୂରେ ?
 ଅସ୍ମିତା ନିର୍ଲିପ୍ତ ନୁହେଁ,
 ବୁଝେ ମୁଁ ଅଶିର ଅବେଶ
 ଅସୀମ ଶବ୍ଦର ସ୍ବପ୍ନ ।
 ମୋ ପ୍ରେମ କଳ୍ପନା ନୁହେଁ
 ଯଦର୍ଥ ପ୍ରକାଶ ତାର ଅସମ୍ଭବ କ୍ଷୁଦ୍ର କବିତାରେ,
 ଠିକ୍ କରି ଜାଣେ ତାକୁ
 ନୁହେଁ ପ୍ରେମ କାମନାର ଅଶ୍ଳୀଳ ଭରଣ ;

ହୃଦୟେ ହୃଦୟ ପଣି
 ଲାଲିଆଣ୍ଡେ ଲେଖେ ପ୍ରେମଗାର
 ପ୍ରାରମ୍ଭ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଅତି
 ନାହିଁ କେବେ ଶେଷ ପରିଣତି
 ଲଜ୍ଜା ତା ଚରମ-ଶୀର୍ଷ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ବର୍ଣ୍ଣ ଅଭିମାନେ
 ଜଳେ ତହିଁ ଅରୁଣ ପ୍ରଦୀପ ;
 ବିଚ୍ଛେଦର ଘନସ୍ଥିତି
 ବର୍ଷାସୁର ବଖାଣେ ସେ ପ୍ରେମର ସ୍ବରୂପ ।

୨ । ୧୦ । ୨୧ ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୪୭ ॥ ଆଖି

ଶତ ଶତ ପତଙ୍ଗମ ସମ
 ଅପଣାର ଅଙ୍ଗସୟ ଲାଗି
 ଭଜନ ଅଖିର ଭବକଳେ ବାଜିବି ମୁଁ ବସା
 ନିଜକୁ ଜାଲିବା ଲାଗି ।
 କାଚ ଅଖି
 ପାରଦର ଅଖି
 ଦ୍ରାଘ-ନାଳା ମୋତି ଖଞ୍ଜା ମୃଗୁଣୀର ଅଖି
 ମୋ ରୁମ୍ବର ଧାରେ ଧାରେ ନାଚେ ।
 ହଜାର ଅଖିର ଭିଡ଼େ
 ସେଇ ଅଖି ଅପେ ଅପେ ବାରି ହୋଇ ପଡ଼େ ।

ମୂର୍ତ୍ତି ଜୀବନ୍ତ,
 ପଦ୍ମ — ଅସୁନ୍ଦର,
 ଅଳ୍ପ ଯିଏ ହସିଲେ କାଲିର ସମ୍ମାନ
 ଜୀବନର ଫୁଲ ଦେଲି ଖେଳେ
 ପ୍ରତି ହୃଦୟରେ
 ଅଖିର ଅସ୍ବିକ-ପ୍ରୀତି ପାର୍ଥକ୍ୟ ବିଦ୍ଵାନ ।

୧ । ୧୦ । ୨୧ ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୪୮ ॥ ଶରତ୍ ରାତିର ଜୋଛନା

ଶରତ ଅଲୋକର ଅଭିମାନ

ଏକା ଭାଙ୍ଗି ଦୁଃଖ ।

ଶୋପାଳି ! — ପୁଟି ଝଡ଼ିଯିବା ତୁମର ଯଦି ଲଜ୍ଜା

ଘନ ସବୁଜ ରୁଷିତା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗହନରେ

ଭରଲ କାହିଁକି ଅସୀମ ଅଶାର ସୁରଭି ?

ପରୁରବ—

ପୁଲକିତ ଅପଘନ ଶ୍ୟାମଳ ନବ ପଦକୁ

ବକୁଳ କୁଞ୍ଜ ଲଳିତ ସୁମନକୁ

ସେମାନଙ୍କ ପାଖ ଦେଇ

ରୁଲି ଗଲବେଳେ

ମୁଁ ଉଦାରଣ କରିବି କାହାର ନାମ ।

ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାଠାରୁ ରଜତ ଉତ୍ତରାସୁ

ତମେ ଛଡ଼ାଇ ଅଣି ଶୁକଳନୟା ;

ଦୁର୍ଗର ଡୋରଣେ ଡୋରଣେ

ଗମ୍ଭୀର

ମମ୍ମର-ପାହାଚ

ଅଜ ହସି ପଡ଼େଇଛି ପିକ୍‌କିନା ।

ଏଇତ ସେଇ ସନ୍ଧ୍ୟା-ନଗରର ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ସୁକୃତା

ମୁଖେ ଡାର

ହଜାର କର୍ତ୍ତର ‘ସ୍ୟାସା’,

ଅଣି ଡାର

ମୃଦୁ ବନ୍ଧରର ଉଡ଼ିହାସ କଟେ

(ଯହଁ ଏକଦା ଥିଲା ଏକ ବିରାଟ ବଡ଼ ଘର
ଅଜି ଲୁପ୍ତ) ।

ଶତ ଶତ ଦନାନ୍ତର ରଙ୍ଗ ତପନ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ।
ଅଜି ମାଟି ଗୁହେଁନା ଲାଞ୍ଜ,
ଶିଙ୍ଗୁର ଉଷ୍ମରକ୍ତ,
ଗର୍ଭବତୀ ନାଶର ହତଭାଗ୍ୟ ଭାବି ସନ୍ତାନର
ଦୁଇଟି କଅଁଳ—ଲଲି—ଟହଟହ କଲିଜା,
ଗୁହେଁନା—ବନ୍ୟାର ପ୍ରଲେପ ।
କୋଟି କୋଟି:ଶେଫାଳିକୁ
ନିବିଡ଼ ଅଶେଷରେ ବାନ୍ଧି
ସେ ଗୁହେଁ
ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ଏଇ ରୂପ ଗରବିଣୀ ଶରତ ରାତିର
ଗର୍ବ ;
ଯେ କେବଳ ହୃଦୟ ନେଇ ଜାଣେ
ଦେଇ ଜାଣେନା ।
୨୪ । ୧୦ । ୨୧ (କୂଅର ପୁନେଇଁ) ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୪୯ ॥ ଦେବୀ

ଏ ଚିଠିରେ ବାପାଙ୍କ ଉପଦେଶ
ଅନ୍ୟରେ ମା'ର ସ୍ୱେଦଗାଳି
ସାନ ଭାଇର ନୂଆ କଲମ ପାଇଁ ଆଦେଶ
ଭଉଣୀର ଅଳି,
ଲମ୍ପାପା, ଇନ୍ଦ୍ରାଣ୍ଡ କେତେ ନା ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡେ ।
ସାଙ୍ଗ ଲେଖିବି ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ—
ଶରତ ଶୁଭର ବିନ୍ଦୁସାଗର ଶତହଂସର କ୍ରୀଡ଼ାସ୍ଥଳି,
ନୂଆ ରାଜଧାନୀରେ ଶେଫାଳୀ । ଫୁଲର ମଦ
ଶସ୍ତ୍ରରେ ବିକ୍ରୀଦ୍ୱୟ—
ସେ ନିମନ୍ତଣ କରନ୍ତି
ରାଜଶ୍ରୀ ମନ୍ଦିରର ଗୁମ୍ଫାରେ ବସି

ଗୋଟେ ଦୁଇଟା ଦାମୀ ପିଣ୍ଡେଟ ଟାଣିବାକୁ ।
ପୁରୁଷ ସଂଧ୍ୟା,
ଗୋପାଳପୁରର ଅର୍ଦ୍ଧସାମ,
ଦାଜିଲିଂରେ ମେଘାୟିତ ଅପରାହ୍ନର ଅବେଶ
ଶାରଦ ଅବକାଶର ଅବଶିଷ୍ଟ ।

ଅବସର ବିନୋଦନ ପାଇଁ
କେଉଁଠିକି ଯାଇ ପାରୁନାହିଁ ।
ନାନୀ ଲେଖିଛି କେନ୍ଦୁଝର ଗଡ଼ରୁ—
କୁନିରେ ମୋ କବିକି ଆସିବୁ ପୂଜାରେ
ମୁଁ ତୋତେ କେବେରୁ ଦେଖିନି ପଣ ।

ଅପା ଲେଖିଛି କାରପଦାରୁ—
ଛୁଟିରେ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବୁ କୁନି
ମେ ପାଇଁ ନ ହେଲେବି
ତୋ ଟିକି ଭଣିଜାଟି ଲାଗି
ମା' ଲେଖିଛି ଘରୁ—

ତୋ ପାଇଁ ଘରଟା ଖାଲି ଖାଲି ଲାଗୁଛିରେ କୁନି
ଆସିବୁରେ, ମୋତେ ପର ନିଦ ହେଉନାହିଁ ।
କିନ୍ତୁ କାହିଁ ତାଙ୍କର ଚିଠି ?
ଦିନି ତାଙ୍କ ପିଅନକୁ ପରୁର ନିଶ୍ଚୟ ହୁଏ ।
ପୁରୁଣା ଚିଠି ଗୁଡ଼ାକୁ ଏପଟ ସେପଟ କରି
ଯେତେ ଦେଖିଲେ କଣ ଶାନ୍ତି ମିଳେ ?
ବଢ଼ିଯାଏ ବେଦନା,

ଅପସରେ— ପ୍ରେମର ଦିଗନ୍ତ ।

ପୁଣି ଅସନ୍ନା ଚିଠି
ନୂଆ ଭାବନା ନେଇ
ନୂଆ ଚେତନା ନେଇ

ସରଗ ଫୁଲର ହସରେ ଭରିହୋଇ ।
ମା'ର ଶୁଭ୍ରକାଂକ୍ଷା, ଭଉଣୀର ଅଳି
ପ୍ରିୟାର ପ୍ରିୟାକୁ ସବୁପକ୍ଷ ତାଙ୍କର ଠେଙ୍ଗି ଠୁଳ ।

୨୫।୧।୭୧ ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୪୦ ॥ ଚିଠି

ତମକୁ ପ୍ରିୟା, ସଖି
ପ୍ରିୟତମା—ବୋଲି
ସମ୍ବୋଧନ କରି
ମୁଁ ଅର୍ଦ୍ଧଶତରେ
(ହଞ୍ଜେଲ୍‌ର ଅନ୍ୟପିଲା ଯେତେବେଳେ ସୁଷୁପ୍ତ)
କେତେ ଚିଠି ଲେଖିବି
ପୁଣି
ସକାଳ ପୂର୍ବରୁ ଚିରାଚି ।
କହିବ—
ସତେ ଭ୍ରମେ କଣ
ସ୍ୱେଦ ସମ୍ବୋଧନ ଦେଇ
ଅବେଗ ଭରି ନିରୁତରେ
ମୋ ପାଖକୁ ଚିଠି ଲେଖି
ଅଉ
ଦୁଃଖ ସାନ ଭରଣୀ ଭୟରେ
ଚିରଦିଅ ॥
୨୫।୧.୦।୨୧ ଶାନ୍ତିନିକେତନ

॥ ୫୧ ॥ ରତ୍ନଦ୍ରୀପର ମାଝି

ରଙ୍ଗ ବାଗଜକଟା ସୁଲଟ୍-ସୁଲତାନ ପରି
ଅଫଟା ଉଦ୍ୟାନ ତଟେ ଅଖିଖୋଲି ତମେଇ ଗୁହଁତ ;
ସାବେକଲ୍ ଚକପର ନାଲ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଘୁରି ଘୁରି
ଅଶୁ ଶୁଭ୍ର ପଡ଼ିଗଲା ବେଳେ
ସମୁଦ୍ର ତରଙ୍ଗେ ଅଜ ପୋଖରୀର ଅତଳ ପାତାଳେ
ଲୁଚି ଲୁଚି ଦେଖିବାକୁ ମନହୁଏ ମୋର—
ଚଷମା ଫାଙ୍କରେ ।

ବିଜୁଳି ପଙ୍ଗାର ପକ୍ଷସ୍ଥଳ—ବାରହୁଏ ନାଲ
ଶହ ଶହ ପୀତ ବଡ଼ ଜଗିଲେଇ ଗୁରପାଶ ଘେରି
ମୁଁ ଠିକ୍ ସେଇପରି

ମୋର ଗୁମ୍ଫା ଦେଖିନି ଦୁନିଆ ।

ଜନ୍ମସାର ପିଅଲୁଦା ଶ୍ରେୟନ୍ତର କାଠ ବେଞ୍ଚିତଳେ
ବିକୃତ ଯା ହସ୍ତପଦ ହିରୋସୀମା ବୋମା ବର୍ଷଣରେ
ଅନଟନ, ମହାମାରୀ ପ୍ରପୀଡ଼ିତ କଳାଳ ପୃଥ୍ବୀ

ଅଲଙ୍ଗନ କରିବାକୁ ବଢ଼ାଇଛି କଳା କଳା ହାତ ;

ତା ଅଶ୍ବରେ ତାଳିଦିଅ ମୁଠାଏ ଗୁରୁଳ

ପଦେକଥା, ହସ, ଆଶା—ଆଶ୍ଵାସନା ;

ନଦିଅ କାହାରେ ଅଶ୍ରୁ—ଅଶ୍ରୁ ଖାଲି ଦୁବଳ ବେଦନା ।

ବହୁଦିନ ବାକୀ ଅଛି—ଏଇ ମାତ୍ର ଯାହାର ଆରମ୍ଭ

ନାଉଁରୀ ଭିଡ଼ିଛି କାତ ପଲଙ୍କୁଳ ପାରୁନି କେଉଁଠି,

ଯାହାକୁ ଛାଡ଼ିବ ଅଗେ ତାହାଲଗି ଫେରାଅନା ମୁଖ

ମୁଇ ତବ ପାଖେ ପାଖେ ଶୁଦ୍ଧ, ବୁଧ, ଶନି ଓ ମଙ୍ଗଳେ !

ଅରଜିଠେ ହାତମୋର—ଅରଜିତେ ପାଖେ ଲାଗିଅସ

ଏଇ ଦେଖ—କେତେ ତମି ହ୍ୟାଙ୍ଗର୍ ର ନୃତ୍ୟ,

କେତେ ମୁଗ—ସିଂହ ଯୁଦ୍ଧ,

ପତନ, ଉତ୍ଥାନ;

ଅମେ କହୁ ଓଁ—କାର ଶରଣ *

୧୯ । ୨ । ୨୧ । ଶାନ୍ତିନିକେତନ

* ରବିବାର କଲିଙ୍ଗ ତା ୯ । ୪ । ୧୯୭୧ ରେ ପ୍ରକାଶିତ)

ସେ ପର ମନ୍ତ୍ରୀ ପୁଲ, ପାଣ୍ଡୁଆ ଘୋଡ଼େଇ ତୁ କଣ ତାର
ବାସ ଅଟକେଇ ପାରୁ ବରଳ ?

× × × ×

I was, as a gem, concealed
Me my burning ray revealed.
—koran

× × × ×

କଉଡ଼ ଆକରଣେ ଭାସିବ କର
ଲୁଚି ଅନ୍ଧାର କେବେ ହେଲୁଣି ଚର ।
—ମାଣିସାମନ୍ତ କବିତା

× × × ×

୧୯୪୧ ମସିହା ଦୋଳନଅମୀର ପ୍ରଭାତରେ ବୈତରଣୀତୀରର
ପିତେଇ ପୁର ଗ୍ରାମ (ଯାଜପୁର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ) ଠାରେ
ଯେଉଁ ଉତ୍କଳ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଉଦୟ ଘଟିଥିଲା ଅଜ
ତାର ପ୍ରଥମ ରଶ୍ମି ଆସୁପ୍ରକାଶ କରିଛି ।

ଦ୍ଵିତୀୟ ରଶ୍ମି

ଅର୍ମାଲ୍ ସ୍ପେସନ୍

ନୂତନ ଦୀପ୍ତିରେ ଅଲୁଦନ ପରେ ଦେଖା ଦେବ ।